

Наша Ніва

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Навіна, якую можна было чакаць: «Саюздрукі» разарвалі дамовы на распаўсюд «НН». З 1 студзеня вы больш ня знайдзецце газеты сваёй душы ў шапіках. Як і 16 іншых незалежных выданняў, «НН» таксама не ўключылі ў падпісны каталог на 2006 год. Таму перададжвайцца на новыя спосабы здабыцьця інфармацыі. Каб і надалей гарантавана атрымліваць газету: 1) дашице на адрес Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрес і тэлефон, 2) пералічыце на рахунак «Нашай Нівы» ахвяраванне на выхад газеты. У звестках пазначайце адрес, на які мусіць дасылацца/дастаўляцца газета, паштовы індэкс, пры наяўнасці — код пад'езду, прымагчымасці — нумар тэлефона. Рэжым паказу ўсё, на што ён здольны. Цяпер адказ за вами. **Дэталёва пра ситуацыю — старонкі 3—4.**

У НУМАРЫ

Сцяпан Сухарэнка:
На Дзень чэкіста чакайце
першых спраў

«У КДБ ёсьць доказы. У нас ужо ад дзівюх да трох тысячай маладых людзей трапілі ў сеткі, расставленыя нашымі ворагамі для дзясталізацыі сцяваці ў Беларусі». Ірина Халіп: «Хочаце нас запалохаць? Ни выйдзе!» **Старонка 6.**

Джынсы ці джынса?

На рэвалюцыю — каліровую, расцілінную, тэкстыльную — траба пакуль што забыцца. «Сённяня кіраўнік Беларусі нэрвушча, паказвае, што і яму страх паразы не чужы. Цудоўна! Але што дэманструе тым часам апазыцыя? Джынсы і сваю любоў да іх?» — піша Віталь Тарас. **Старонка 15.**

«Нельга самому
насельніцтву вырашачь,
якія лекі прымаць»

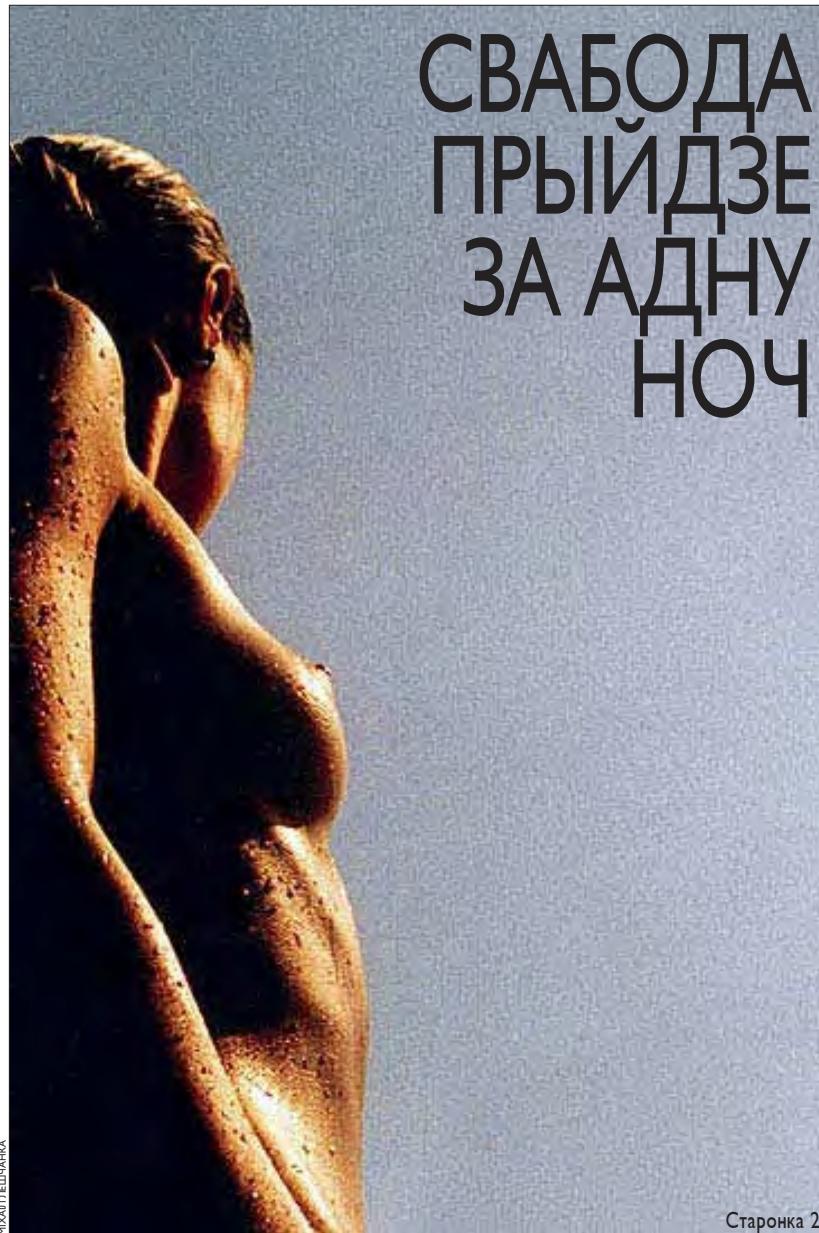
Да канца году Міністэрства аховы здароўя змусіць дактароў выбіраць між дзяржаўнымі клінікамі і недзяржаўнымі медычнымі цэнтрамі. Закрыцьцё чакае многіх аптэчных кіёскі. **Старонка 7.**

Апазыцыя ў Вэнэсуэле
з 3ымбабве байкатаўала
выбары

Пратэстуючыя супраць няроўных умоваў, вэнэсуэльская апазыцыя за два дні да парламэнцікіх выбараў зняла ўсіх кандыдатаў. Піша Лёлік Ушкін. **Старонка 6.**

Маральнасць вышэй за ўсё

На ўрад ці новаабраны старшыня Саюзу пісьменнікаў Беларусі асабіста выміраў чэлесы бушмэнаў, але да апісання эратычных сцен ён, здаецца, рыхтаваўся ўсё жывціц. Крытык «НН» перачытаў творчасць Мікалая Чаргінца. **Старонка 12.**

Бясплатны газ
бывае толькі
ў Pacei

Беларусь будзе адзінай крайнай, для якой цэнты на расейскі газ ня вырастуць у 2006 годзе. «Газпром» пацвердзіў гатоўнасць забясьпечыць паставку прыроднага газу ў Беларусь на ўмовах контракту 2005 г. — то бок па сымбалічных \$46,68 за 1 000 кубаметраў. Пра гэта было заяўлена 6 сінняня на сустрочы кіраўніка ААТ «Газпром» Аляксея Мілера і першага віц-прем'ера Беларусі Уладзімера Сямашкі. Паводле прэс-службы «Газпрому», з ініцыятывы беларускага боку аднавілася і амбэрканінне стварэння сумеснага газатранспартнага прадпрыемства на базе «Белтрансгазу».

Апошнія газавае пагадненне выклікала новую порцыю чутак пра перанос выбараў з ліпеня на сакавік. Улады, нібыта, усур'ёз падумаюць пра гэта, каб ня даць Аляксандру Мілінкевічу часу на раскрутку. «Баяцца, што да лета краіна паішытуеца», — як сказаў «НН» адзін чыноўнік.

Цікава, што журналістай дзяржаўных СМІ не адпускаюць у адпачынк, пакуль ня будзе вядомыя вынікі паседжанняў віцэ-шага дзяржавы Беларусі Й. Pacei (г.з. перамоваў Лукашэнкі й Путіна). Яны мусіць адбыцца бліжэйшымі тыднімі. У падзяку за «перадвыбарчыя» пэнзы на газ Pacei дамагалася ад Лукашэнкі некаторых саступак у тэксце канстытуцыйнага акту саюзнай дзяржавы. Між тым рэферэндум па канстытуцыйным акце мог бы стаць нагодай для адначасовага правядзення зручных для Улады датэрміновых выбараў. Праўда, дагэтуль беларускі бок катэгічна адмаяціў магчымасць таго, рэферэндуму.

Зыміцер Дрыгайла

Сяргей Калякін: «Чуць што —
мы гатовы». Старонка 7.

Два Адамовічы і Адамчык

Гутарка з Аленаі Адамчык. Старонка 10.
Дзёйнік Славаміра Адамовіча. Старонка 18.
Вершы Андрэя Адамовіча. Старонка 20.

ПРАЦА

Газета «Наша Ніва» шукае кур'ера-распаўсюдніка для працы з 1 студзеня. Праца для мужчыны, найлепш — з уласнаю машынай. Аплата высокая.

Звесткі пра сабе дасылацца на э-адрес nn@promedia.by, факс 284-73-29 або паштовы адрас 220050 Менск а.с.537.

ПОШТА РЭДАКЦЫІ

Ніна Мацяш:
«Дык ты дрыжы сярод уласных стражай»

У сцітуціі нахабнай зачысткі інфармацыйнага поля Беларусі міжволі згадвающа радкі Ларысы Геніош:

Ты — пан зямлі,
я — пан свайго сумлення,
і нада мною ты не вадлар,
бо за табою крыйда пойдзе ценем
і будзе місціць разбруны алтар.

Дык ты дрыжы сярод уласных стражай,
каб зынць віну, шкай у сэрцы слоў.
А я пайду, і нехта ціха скажа:
— Вунь чалавек дарогаю пайшоў.

Паведамлюю адрас, на які буду рада атрымліваць і ў новым годзе «Нашу Ніву». Грошы перака-
жу. Трымаймася!

Ніна Мацяш, Белааэрск

Іншыя лісты з пошты Рэдакцыі
— на старонцы 14.

«Свабода прыйдзе ў Беларусь за адну ноч»

Такое прароцтва было зробленое вядомым пяцідзясятніцкім прапаведнікам два гады таму, і пратэстанты ўгледжаюць прыкметы яго спаўненьня.

Я начуў пра гэта ад знаёмай, якая наведвае адну з менскіх пратэстанцікіх цэрквеў. «Свабода прыйдзе ў Беларусь за адну ноч, без адзінага стрэлу». Нібыта было такое прароцтва аднаго з «шанаваных прызвітстваў». Я стаў шукати канцы, і воец што высьветліў.

Увесні 2003 г. Менск наведаў заснавальнік пяцідзясятніцкай царквы *Times Square Church* у Нью-Ёрку Дэвід Улкерсан. Выступаю-

чы перад кіраўнікамі мясцовых эвангельскіх грамадаў, ён абе-
весціў прароцтва пра Беларусь.
Выступу меў вялікі розглас. Ціпер
хто-нікто сцвярджае, што пра-
роцтва пачынае спрадуквацца.

«Я бачыў у Духу націю ў ланцу-
гах, і д'ябал спрабуе звязаць Цар-
кву Ісуса Хрыста, — такое бачын-
не меў пастар, перад тым як пры-
хадзе ў Беларусь. — Ціпер у Бела-
русы зацвярджаюць законы і пра-
вілы, якія абліжоўваюць рух
Божы. Але вы павінны быць пат-
рыйтамі...» — кажа ён. Аўдзізанс
ягонага выступу захаваўся.

Трэба пятлумачыць, што пяці-
дзясятнікай вылучае вера ўмагні-
масць непасрэднага контакту з Богам
праз Сынагогу Духа, а таксама
ўмагнімасць ягоных дару —
працоўца, «тварэння на невядо-
мых мовах», г.зв. гласалії. Гэта
спадрэйды мае месца падчас эван-
гельскіх багаслужбаў, на якіх
вернікі пальміяна моліцца.

7-гадовы Дэвід Улкерсан —
прапаведнік і пісьменнік. Разам з
братаам яны заснавалі Сусветнае
хрысціянскае служэньне Teep
Challenge — рабілітатыўная цэн-
тра для наркаманаў і алькаголікаў.

Адметнасцю царквы Улкерсана
Times Square Church ёсць то,
што асноўныя яе актыўныя належан-
цы рабілітаваным злачынцам.

Улкерсан на лічыцца ў царкве
пракоцам, але гэта вельмі шанава-
ны пропаведнік.

Госпад сказаў Улкерсану: «Я
зырону жалезную заслону, і Я зры-
ну гэтую заслону ў Беларусь. І
страх, які звязаў вас многія гады,
рушицца ўжо цяпер!..»

«Калі я зъеду, — прадказваў Ул-
керсан, — на працягу нейкага часу ў
вас, мажліва, будзе яшчэ больш
складана, і вы падумаце, што гэта
было ітэхпрароцтва», — зазнажыў
пастар. На думку вернікаў, у гэтай
частцы прароцтва спраду дзілася: у
наступныя гады дзяржава выйдзе
да іхных суполак, такія мовыць, па-
вышаную цікавасць, аж да спро-
баў забароніць некаторых з іх.

Пастар менскай царквы «Новае
жыццё» Вячаслав Ганчаронка
кажа: «Прароцтва спраду дзіць час».
Іншыя прэтэстанцкія пастары аб-
мяжоўваюцца канстататыйнай фак-
тут: «Так траба Богу. Што мае ад-
быцца — адбuedзецца. Бог не пакіне
без адказу ўцек сваіх вернікаў».

«Прароцтва здыходзіцца, калі
вы паверыце ў яго...» — так скон-
чыў сваю казанію Улкерсан.

Ігонія слова вернікаў перада-
юць з вуснаў у вусны. Можна ве-
рыць прароцтвам, можна — не, але
сам факт, што такое перадаюць з
вуснаў у вусны, съведцы: усё
больш людзей у краіне прагнуть
пераменаў.

Сямён Печанко

У пракуратуру за інтэрвю «НН»

Прафэсар-сацыёляг Алег
Манаеў быў выкліканы ў
пракуратуру ў связі з ягоным
інтэрвю «Нашай Ніве» наkont
рэйтынгу Аліксандра Мілікевіча
і ў «Белгазеце» — пра рэйтынг
Аляксандра Лукашэнкі. Съледчы
высвітліў, ці не парушае
прафэсар Манаеў заканадаўства,
дзейнічаючы ад імя закрытай
арганізацыі. Вярхоўны суд
Беларусі закрыў НІСЭПД
паводле пазову Мін'юсту, і
арганізацыя была вымушана
зарэгістравацца за межамі
краіны, у Літве. Выклік
пракуратуру сп. Манаеў звязвае з
падрыхтоўкай да прэзыдэнцкіх
выбару: «Хтосьці спрабуе
зрабіць ёсць, каб нікія вынікі
апытацься, апрача тых, якія
атрымліваюць падкантрольныя
ўладам структуры, не фігуруюць
ў СМІ і ніда». Нягледзячы на
ціск, сп. Манаеў збіраеца
працягаць сваю дзейнасць у
тыкі ліку падчас перадвыборчай
кампаніі — як прыватная асоба
спрыяць правядзенню
сацыялагічных апытацьняў. «Мы
будзем гэта рабіць любым
коштам, да самага канца, пакуль
мы жывія. І ўрэшце наша краіна
будзе такої, якой мы ле хочам
бачыць».

ВЕЛІКАДЛЯ

IN MEMORIAM

Францішак Бартуль

Ён звычайна абрываў мес размо-
ві, мнона паціскай руку і казаў:
«Гэта ўсё, братка, зразумела —
Крамм, гэ-бэ, Лукашэнка. Але
чаму латышы ці літоўцы не купілі-
ся? Што ж ѿ беларускім народам?
Ня ведаеш! Дык я табо скажу.
Майскі вадай сваіх сорак гадоў па
пустыні, беларусам застаецца
трыцаць. Глупства, дажывеш.
Трыцаць гадоў, павер мне, — гэта
нішто».

Спадар Францішак шмат зрабіў,
каб гэтая ўсёведамленне ўласнай
нацыянальнай гадыніці прыйшло
да беларусаў, якія хутчэй —
Фундацыя Крачускага, якую ён
ўзначальваў, спрыяўляла да вы-
дання ці на ўсіх кніжках, якія на
Бацкаўшчыні ўбачыць снеть не
маглі. Шмат што Францішак фінан-

саваў і асабіст — напрыйклад, да-
памог выдаць быкаўскую «Сынцу».

Мы з Занонам будзем заўсёды
удачнага яму за дамогому, якую ат-
рымалі ў саны цяжкі для нас час —
у першыя амэрыканскія тады: па-
радай і размовай тады была шмат,
ён — рабі.

Францішак Бартуль нарадаўся ў
1918 г. у беларускім сім'і Латалі,
ваваў у войску генэрала Андэрса,
жыў у Брытаніі, потым — 3ША.
Быў адным з самых пасыяжоў
бізнесуў дыяспary, уваходаў у
Раду БНР.

У яго засталіся троє ўнукоў, двое
з якіх — сыны Сержжа Сокала-
ва-Воюшка; то ўжо, біспіsprэчна,
Бартулева аддадаць беларускіх
справе атрымае праця.

Сяргей Навумчык
Апошнія ўспаміны
Францішак Бартуль
— старонка 16.

Затрыманы падазраваны ў зыбіці Смольскага

Пададзрэйні ў зыбіці
рэктара Акадэміі
мастацтваў Рычарда
Смольскага затрыманы
22-гадовы непрацоўны
мінчук. Ён не знаіме і не
студзіц рэктара. Працоўная
вэрсія — «хуліганства з
мэтай рабаваннія».

Р. Смольскі быў
шпіталізаваны з закрытай
чэрніна-магавай траўмай і
пашкоджанымі твару.

**Кожны пяты —
цвярозынкі**
У Беларусі стопрацэнтна
цвярозы лад жыцця

вядуць 22% грамадзян. Пра-
гэта на прэс-канферэнцыі 7
сінняжня паведаміў галубоны
нарколят Міністэрства
аховы здароўя Ўладзімер
Максімчук.

Мянчук знайшоў ўсё
Упершыню беларус
выиграў Кубак Йндэксу.
Пераможцам спаборніцтва
стаў мянчук, студэнт
факультету прыкладнай
матэматыкі і інформатыкі
БДУ Ігар Маханёк. Усяго ў
VI Адкрытым кубку Рэспублікі
на пошуку ў Інтэрнэце бралі
ўдзел 9 925 чалавек, у тым
ліку 237 беларусаў. Былі
праведзены два адборчныя
туры, вочны фінал прыйшоў
у Маскве. Ад удзельнікаў

партрабавалі знайсці ў
сেціе правільныя адказы
на розныя незвычайнія
пытанні: напрыйклад,
адшукану ў Інтэрнэце мату-
сія ў Самарской
обласці, школе якога
сёлета споўнілася 39 гадоў.

Горш, чым на фронце

«Партыіны сход сёньня
правесці складаней, чым
на фронце», — зазіў 90-
гадовы жыхар вёскі
АЗярчынка (Рэчыцкі раён),
вэтэрнай вайсы, кавалер
ПМЗЧ і вялікіх орденаў
Сяргей Пінчук на сустэрчы
Сп. Мілікевічам.
Сп. Пінчук вyzыкаў
нездадаваныя апошнімі
падзеямі ў Беларусі:

рэпрэсіямі, закрыццем
СМІ і перапісваннем
Канстытуцыі.

Беларускі тэлэтэкст на TVP1

Перша праграмапольскай
тэлевізііначала даваць
разам з галубоным выпускам
навінаў іх беларускі
пераклад, за якім можна
сачыць праз тэлэтэкст.
Галубоны выпуск навінаў на
першым канале TVP1
выходіць штодня а 20:30
паводле менскай часу.
Гэтыя ж навіны
рэтранслююцца тэлескама каналу
«Палінія», разчлінены на
замежжнай глядзец.

**AP; belapan.com,
charter97.org**

СЪЦІСЛА

Дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

1) Просім усіх чытчоў «Нашай Нівы»
як найхутчэй даслаць у Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.

2) Просім усіх чытчоў
да 30 сіння пералічыць на рахунак
газеты прыватнае ахвяраваньне з разылку
6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досьць
для выхаду і дастайкі газеты.

У блянку банкаўскага паведамлення
ці паштовага пераказу, калі ласка,
дакладна і разборліва пазначайце
Ваш паштовы адрес. Не памыліцесь ў
адресе, калі ласка. Тыя, хто перакажа
18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад
газеты на трох месяцах. Хто ж мае
магчымасць пераказаць 36 000 рублёў
адразу, забясьпечаць публікацыю «НН»
адразу на паўгоду.

Улічыце, што пры перасылцы грошай
паштовым пераказам пошта зьбірае
дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай
праз «Беларусбанк» з Вас будуць дадаткова
спаганяць 2%.

У «НН» у 2006 годзе Вы знайдзецце ўсе
навіны беларускага жыцця, аб'ектыўную
інфармацыю і вострыя камэнтары
да актуальных падзеяў, а таксама абвесткі,
фэльетоны, літаратуру... Чакаюцца
скандалы, сэнсацыі і вострыя сюжэты.
Дык ахвяруйце!

.....
Дзякую за ахвяраваньні на выданье «НН»:

Тацяні Б. зь Менску
Уладзімеру А. зь Менску
Аліксеню Ш. зь Менску
Але Т. зь Менску
Лідзія С. з Гомеля
Міхасю Б., які цяпер у Брытаніі
Сыльвэстру Б., які цяпер у Брытаніі
Галіне Б., якая цяпер у Брытаніі
Міколу С., які цяпер у Брытаніі

ІСПРАВЛЕНИЯ НЕ ДОПУСКАЮТСЯ	Міністэрство связи Республики Беларусь № (по реестру ф. 11) № (по реестру ф. 10)	Ф. 112																																										
ПРИЕМ																																												
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Наименование предприятия: дата, к - пересыпка печать</td> <td style="width: 25%;">Календарный шт. место подачи</td> <td style="width: 25%;">№ по ф. 5</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">Сумма, вид услуги, подпись оператора</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">(сумма прописью)</td> </tr> <tr> <td colspan="3"> Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 Куда р/р 3015 212 000 012 МГД ААТ «Белівестбанк», <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small> вул. Калектарная, 11, Минск, код 764 </td> </tr> <tr> <td colspan="3"> От кого _____ </td> </tr> <tr> <td colspan="3"> Адрес: _____ <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small> </td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">ЛІНІЯ ОТРЕЗА</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> ТАЛОН к почтовому переводу </td> <td> Міністэрство связи Республики Беларусь № (по реестру ф. 11) </td> </tr> <tr> <td colspan="2"> На _____ руб. </td> <td> І З В Е Щ Е Н И Е о почтовом переводе № _____ (по ф. 5) </td> </tr> <tr> <td colspan="2"> От кого _____ </td> <td> На _____ руб. </td> </tr> <tr> <td colspan="2"> Адрес: _____ <small>(почтовый индекс и адрес отправителя)</small> </td> <td> Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 р/р 3015 212 000 012 Куда МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Минск, код 764 <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small> </td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td> Явиться за получением с _____ до _____ Отделение связи: _____ </td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">Обведённое жирной чёртой заполняется отправителем</td> </tr> </table>			Наименование предприятия: дата, к - пересыпка печать	Календарный шт. место подачи	№ по ф. 5	Сумма, вид услуги, подпись оператора			ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.			(сумма прописью)			Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 Куда р/р 3015 212 000 012 МГД ААТ «Белівестбанк», <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small> вул. Калектарная, 11, Минск, код 764			От кого _____			Адрес: _____ <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small>			ЛІНІЯ ОТРЕЗА			ТАЛОН к почтовому переводу		Міністэрство связи Республики Беларусь № (по реестру ф. 11)	На _____ руб.		І З В Е Щ Е Н И Е о почтовом переводе № _____ (по ф. 5)	От кого _____		На _____ руб.	Адрес: _____ <small>(почтовый индекс и адрес отправителя)</small>		Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 р/р 3015 212 000 012 Куда МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Минск, код 764 <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small>			Явиться за получением с _____ до _____ Отделение связи: _____	Обведённое жирной чёртой заполняется отправителем		
Наименование предприятия: дата, к - пересыпка печать	Календарный шт. место подачи	№ по ф. 5																																										
Сумма, вид услуги, подпись оператора																																												
ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.																																												
(сумма прописью)																																												
Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 Куда р/р 3015 212 000 012 МГД ААТ «Белівестбанк», <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small> вул. Калектарная, 11, Минск, код 764																																												
От кого _____																																												
Адрес: _____ <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small>																																												
ЛІНІЯ ОТРЕЗА																																												
ТАЛОН к почтовому переводу		Міністэрство связи Республики Беларусь № (по реестру ф. 11)																																										
На _____ руб.		І З В Е Щ Е Н И Е о почтовом переводе № _____ (по ф. 5)																																										
От кого _____		На _____ руб.																																										
Адрес: _____ <small>(почтовый индекс и адрес отправителя)</small>		Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 р/р 3015 212 000 012 Куда МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Минск, код 764 <small>(почтовый индекс и подробный адрес)</small>																																										
		Явиться за получением с _____ до _____ Отделение связи: _____																																										
Обведённое жирной чёртой заполняется отправителем																																												

0402280179 ІЗВЕЩЕНІЕ			
Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Минск, код 764			
Счет-из- луччика	3015 212 000 012	Личной челн.	
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:	Ахвяраванье	Дата	Сумма
<small>Фамилия, имя, отчество, адрес</small>			
Ваш пакетка:			

Вторичное извещение
выписано _____
Плата за доставку _____
руб.

Подлежит оплате

(подпись)	Наименование предприятия	Дата	Номер	Сумма
-----------	--------------------------	------	-------	-------

РАСПИСКА ПОЛУЧАТЕЛЯ

Сумма

Получил _____ 200 _____.
(дата) _____

(подпись получателя)

Оплатил

(подпись оператора)

Отметки (о досыпке, возвращении и причинах неоплаты)

Наимен. штамп мест. получения
для перечисления

ЛИНИЯ ОТРЕЗА

Для получения денег предъявите
это извещение и документ

Предъявлен _____
(наименование документа)

Серия _____ № _____

Выдан " _____ " _____ г.

Кем _____
(наименование учреждения)

Паспорт прописан*

Получатель _____
(подпись)

*Сведения о прописке заполняются только при получении перевода "до востребования"

Оплатил _____
(дата)

(подпись)

ЛИНИЯ ОТРЕЗА

Для письменного сообщений

Ахвяраванье

адрес:

тэл.:

зак. 51

.....

«Саюздрукі» разарвалі дамовы на распаўсюд «НН»

Мы чакалі, што гэта здарыцца. Перад гэтым, як вам ужо вядома, «Нашу Ніве» не ўключылі ў падпісны каталог на 2006 год. Такіх вось падарункі да 100-годзьдзя газеты.

Адначасова з «НН» спынены распаўсюд яшчэ 16 выданьняў, пераважна рэгіянальных. Іншага выйсыяня няма, як самастойна распаўсюджваць газеты праз любыя магчымыя каналы.

Да Новага году газета будзе даходзіць праз падпіску і «Саюздрукі». Пасылькам трэбуеться атрымліваць газету іншым чынам. Для гэтага толькі трэба, каб усе ахвотныя — і ціперашнія падпісчыкі, і непадпісчыкі — даслаты адресы, на якія мусіць дастаўляцца нумары.

Таксама газета мае інтэрнэт-сайт www.nn.by з лістэркам за мяжою www.bielarus.info.

Адгортваеща новая старонка ў гісторыі газеты.

У Рэдакцыю тэлефонуюць дзясяткі людзей. Многія плачуч: «Мы ня зможам бяз «Нашай Нівы». Для нас гэта быў адзіны суразмоўца на роднай мове». Ня плачце, людзі. Вы адстаіце

Як пратэставаць?

Просім вас накіроўваць свае лісты пратэсту на adres генэральнага дырэктара РУП «Белпошта» (пр. Незалежнасці, 10, 220050, Менск, тэл. 226-01-73, факс 226-11-70), міністра сувязі і інфарматызацыі (пр. Незалежнасці, 10, 220050, г. Менск, тэл. 227-38-61, факс 227-21-57) міністра інфарматыцы, (пр. Пераможца, 11, 220004, Менск, тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

У лістах пратэсту, калі ласка, ясна і канкрэтна ўказваіце — неўключчынная газета ў падпісны каталог і разрыву «Саюздрукі» дамоваў на распаўсюд выданьняў. Агульныя праклёны на adres аньтібеларускага кіравання, як паказвае досьвед, менш эфектуныя.

.....

Калі вы аднойчы не атрымаецце «Нашай Нівы», гэта ня значыць, што газета перастала выходзіць. Гэта значыць, што вам трэба знайсці новы способ атрыманьня.

.....

Каб гарантавана атрымліваць газету

дашліце на adres Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрес. Тыя, хто дашле свае каардынаты ў Рэдакцыю, будуть атрымліваць выданье — праз пошту ці іншым чынам — нават із газэце прыйшлося друкавацца за мяжой і распаўсюджвацца самастойна.

У звестках пазначайце адрес, на які мусіць дасылацца/дастаўляцца газета, паштовы індэкс, пры наяўнасці — код пад'езду, пры магчымасці — нумар телефона.

Адначасова просім кожную сям'ю чытачоў «НН» да 30 сінняня пералічыць на рахунак газеты прыватнае ахвяраванне з разыліку 6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досьць для выхаду газеты.

T.: (017) 284-73-29, (029) 707-73-29, (029) 613-32-32
e-mail: nn@promedia.by
a/c 537, 220050, Менск

.....

Патрабуйце вяртаньня выданьняў

Зварот Сакратарыяту ГА
«Таварыства беларускай
мовы імя Ф. Скарыны»

Рашэннем спініць падпіску на шэраг выданьняў, што выдаочца па-беларуску, падзяліў беларускамоўных грамадзян краіны магчымасці атрымліваць афіцыйную зарэгістраваную газету на роднай мове.

Сакратарыят ТБМ выказаў
рашучы пратэст з прычыны выключэння з распаўліканска-
га падпіснага каталогу газет

«Наша Ніва» і «Рэгіянальная газета» і звяртаецца да кіраўніцтва Міністэрства інфарматыцы, РУП «Белпошта» з пратановай спыніць спробы дыскрымінаваць падпісчыкаў па моўнай прымеце.

Мы звяртаємся і да грамадзян Беларусі з заклікам прынесьці актыўны ўдзел у абароне сваіх праву на атрыманнне інфармацыі на дзяржаўнай мове.

Просім вас накіроўваць свае лісты пратэсту на adres генэральнага дырэктора РУП «Белпошта» (пр. Незалежнасці, 10, 220050, Менск, тэл. 226-01-73, факс 226-11-70), міністра сувязі і інфарматызацыі (пр. Незалежнасці, 10, 220050, г. Менск, тэл. 227-38-61, факс 227-21-57) міністра інфарматыцы, (пр. Пераможца, 11, 220004, Менск, тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

.....

17 лістапада 2005 г.
Друкавана ў скроце

У беларускай драмы будзе нестандартная развязка

Але Захад і Расея, імаверна,
застануцца гледачамі. Піша
Аляксандар Класкоўскі.

Пакуль палітыканыя навэлі крыміналнага закандаўства не набылі моцы, тэза пра «дыскрэдытацый Рэспублікі Беларусь» напоўніцца скрыстоўвацца ў памемічным пінг-понгу.

Апазыцыянery спаборнічаюць у жартах, на які тэрмін зняволенія нагаворылі перад замежнікамі. Сапрауды, по-тым, як на закон лягучу ўсе візы, будзе не жартавуць.

Найперш жа апанэнты ўлады паставілі рубам ратарычнасці для іх пытання: а ці не палітыка вярху дыскрэдытае краіну ў вячох цывілізаванай супольнасці?

...Увесень мне давялося гутарыць з шрагам упльывовых літоўскіх палітыкаў, што заклікалі, кажучы спрошчана, уладзіць афіцыйныя Менск пернікам. Сярод іх, напркілад, эўрадэпутат Юстас Палецкі. А найбольшым энтузіястам выглядаў наш заміяк з-пад Смургоня — сябар Сойму Вацлаў Станкевіч.

Яны даводзілі, што Вільні — дый Эўропе ўвогуле (да Вашынгтону апеляваць няма сэнсу, там даёун аджынілі такія ілюзіі) — варта дарэшты скрыстаць шаңец на дыялёт з чылерашнімі беларускімі ўладамі. І спаквала схіліц іх да зъмякчэння ўнутранай сітуацыі.

Літва (зацикленая, каб рос беларускі транзіт праз Клайніштад) нават ризыкнула. Памятаце, як у каstryчніку прэм'ера Сідорскага нечакана прыняў калега Бразаўская? На тле эўрэзязаўскай «палітыкі абмежаваных кантактаў» гэта была сенсацыя.

Сёння ж, пасля славутых «праправак КДБ» (ды каскаду іншых заходаў супраць апазыцыі, мэдзій, грамадзянскае супольнасці), з прыхільнікаў перніка кляць тыя,

что ад пачатку быў за бізун. Ну што, маўляў, пакаштавалі дулю з макам?

І вось ужо літоўскі прэзідэнт Адамкус прымасе апазыцыянага лідэра Мілінкевіча.

Дык што ж, такім чынам, бачым?

Ініцыятары праправак шчыравалі, каб апазыцыя не дамаглася санкцыяў ды іншай трасцы. Але ў выніку афіцыйны Менск рызыкую сам наклікаць непрыемнасці. Адным фактам увядзення эўрэсійных навэліў. Ужо на кожнучы пра ўжываньне.

І чым болей тут затыкаючы глотку апазыціонам улады, тым прасцей таі ставіць палітычны дыягноз. Нават калі «ўнутраным орагам» пазашываць рату, Захад не падымаў, што ў Беларусь ўсё ёк'е.

Колькі тыдніну таму падчас гутаркі ў Бруселе я заўважыў, што віцэ-старшыня

ция і пралаганда».

Найхутчэй, менавіта прадстаўнікі суседніх краін прац Эўрапарламент узмоцняюць ціск на іншыя структуры Эўрапейскага звязу дзеля выпрацоўкі блей суворай у дачынені да афіцыйнага Менску палітыкі.

Тым больш што ў Варшаве, напркілад, яшчэ раней апякліся на спробах усталяваць нейкія асаблівасці, блей лагодныя стасункі з беларускімі ўладамі. Хацелі, як той кажа, па-суседзку. Але атрымалі смачную апільху ў выглядзе гісторыі са Звязам палітыкі.

Кіеву таксама не пад нос пэрыядычныя закіды з боку беларускіх вяроху. Дый арэол Майдану вымушае пачынаць дзядыні ўладамі дэмакраты. Галоўнае ж — на ў патэтычных клятвах, а ў прагматычных чынніках. Украінскі дэбабіт будзе зараз наўпрост заляжаць ад збліжэння з супольнасцю заходніх краін.

Натуральная, урад Юшчанкі намагаеца захоўваць пэўныя палітэз у дачыненіях з Менскам, зважаючы на шалёны рост таварызвороту (ды яшчэ пры «падвешанай» беларускімі бокамі дамове пра мяжу).

Але разам з тым — атрымай-расцасці! Менавіта ў Кіеве днімі абвешчаная Супольнасць дэмакратычнага выбару. Дастаткова зірнік на мапу, каб пераканацца, што новае ўтварэнне бярэ беларускі арэшак у абгуті.

І перамога Качынскага ў Польшчы, і поспех Мэркель у Нямеччыне — таксама абектыўная чыннікі блей жорсткай лініі Эўропы ў дачынені да афіцыйнага Менску. Мы пана Качынскага ды фраў Мэркель прывіляі да ўлады агенты беларускай апазыцыі?

Варта нагадаць, што міністры замежных спраў Эўрэзязу яшчэ на пачатку лістапада папярэдзілі Менск: калі перадвыбарчы рэзулітаты ў краіне ня стануть блей цывілізаванымі, то кіроўным вярхам вар-

Пасля «праправак КДБ» з прыхільнікаў перніка кляць тыя, што ад пачатку быў за бізун.

Эўрапарламенту Януш Анышкевіч міжволні пацірае запісьці, распавядані, як за камуністычным часам яго закоўвалі ў кайданкі. Дык хіба гэты вэтэрэн «Салідарнасці» не зразумеёсі без дубоўых тлумачэнняў, што робіцца ў сёньняшній Беларусі?

Ну а эўрадэпутаты з краінай Балты выдатна памятаюць дамоклаў меч часоў СССР — артыкул «Антysавецкая агіта-

та чакаць непрыемнасці. Найперш пашырыца чорны сыліс «кнёзізноў» чынавенства ды будзе замарожаныя чыськольвец рахункі ў тантэйшых банках.

Рада Эўрэзязу паабяцала вярнуцца да пытання неўзабаве пасля калідных вакацій. Але рээрэсійных навалі Брусэль зрабіць адмысловую заяву. Менск папярэдзілі пра «сур'ёзныя наступствы». І асабліва падкрэслілі готовасць краінай Эўрэзязу супрацоўнічаць у беларускім пытанні з ЗША. Тэндэнцыя да збліжэння адпаведных пазыцыяў Брусэлю і Вашынгтону — відавочная.

Ну а Кандаліз Райс, самі ведаеце, даўно пра ўсё сказала адкрытым тэкстам. Рэакцыя Дзярждузу на «прапраўкі КДБ» толькі пацвярджае: Штаты пільна манітората ситуацыю.

Іншая рэч, што, як бы ні дэмантавала Захад тутэйшыя прапаганды, насамрэч ніхто там не зьбіраеца насаджаць у нас дэмакратыю агнём ды мечам. І пакуль значная частка суйчыннікаў пакорліва згаджаша з рэінкарнацый «саўка», улады, натуральна, будуть мэтадычна гнучы сваё. А на заявы Захаду — начакац! Хай паспрабуюць укусіць, тым больш што асобына ўсходніх дэмакратыўных добра падсёлі на нашыя нафтапрадукты ды калійны транзіт!

У супрацьстаянні з Захадам афіцыйны Менск моцна спадзяеца на рэасскі тыл. Зрэшты, і тут на ўсё так проста. За недарыбленым фасадам саюзнае дзяржавы кожны цягне коўдру ў свой бок. Шэраг аналітыкаў упэўнены: варта Маскве ўбачыць моцную, рэальную альтэрнатыву дзейнаму беларускаму кіраўніку — і распачненца зусім іншай гулья.

Карацей, высновы дзьве.

З аднаго боку, наўгода меркаваць, што зараз у Захаду лопне цярпенне — і ён нейкім надзвычайнімі мерамі дэмакратызуе Беларусь. Да так што нікому тут нават дулю з кішэні дастаўаць не давайдзенца...

Тым более наўгода чакаць дэмакратычніх вярхам спакойнай сну.

Пачынача новы акт беларускай драмы, у якой можа быць быць нестандартная развязка.

На Крыжовай гары ў Курапатах, дзе ляжаць дзясяткі тысяч членіў ахвяраў савецкага тэруру, невядомыя пашкодзілі некалькі крыжоў і памятак па ахвярах—палахах, мусульманах, габрэях, «лавачку Клінтану», шыльду Шатэрніка. У імэрыйле з'явіліся надпісы «За Русь», «Славянскі Союз» і святыкі. Улады глядзяць на гэтага скрэз пальцаў: вінаватых за вандалізм у Курапатах яшчэ ні разу не караці.

Пра блюзнерства паведамілі буйныя СМІ Польшчы, Расея, Украіны. **На фота:** апаганены ізкропаль наведапіл замежных паслы, акредытаваныя ў Менску, Пасол Нямеччыны Марцін Гекер прапраўле зламаны крыж.

Фото: Аляксандар Класкоўскі

Указ пра высыленне

Прэзыдэнт падпісаў указ №565. Для тых, хто жыве ў службовай кватэры — гэта указ №1. Піша Зыміцер Дрыгайла.

Паводле яго, наймальнікі службовага жытла, у тым ліку і супрацоўнікі сілавых структур, паспрабуюць рабіць ўсё, каб застасцца жывімі.

Паводле дакументу, у выпадку выезду наймальніка службовай кватэры на сталае месца пражывання ў іншасце жылое памяшканне альбо яго съмерці дамова найму скосоўваецца. Вынікае, што члены сям'і памерлага пры выкананні службовых абавязкаў міліцыянта ці іншага дзяржаўнага службоўца ажакуцца бяз даху над галавой.

Але на ўсё так фатальна, прэзыдэнт парушіць пра тое, каб людзі не апынуліся на вуліцы. Тры гады сям'я памерлага будзе жыць у сваёй былой кватэры, пасля чаго яны будзець выселеныя ў судовым парадку з дакументам пра пастаноўку ў чаргу на права паліпшэння жыўліўных умоваў. На сёняння гэта азначае, што палепшыць свае жыльлёўныя ўмовы яны змогуць гадоў прац 15.

Есць адзін нюанс: калі для атрымання службовага жытла памерлы службоўца рабіць паследнюю згадку да паследніх відэй памерлага, то сям'ю на відэй.

Службовая жытло, згодна з указам прэзыдэнта, не прыватызусца.

Апазыцыя ў Вэнэсуэле й Зымбабвэ байкатавала выбары, у Казахстане прайграла

Пратэстуючы супраць няроўных умоваў, вэнэсуэльская апазыцыя за два дні да парламэнтскіх выбараў зъняла ўсіх кандыдатаў. Піша Лёлік Ушкін.

4 снежня ў Вэнэсуэле прайшлі выбары ў Нацыянальную асамблéю. 2 съежня кіраўнік партыі «Дэмакратычнае дзеяньне» заявіў, што партыя здымаса ўсіх сваіх кандыдатаў у знак пратэсту супраць недэмакратычнага прынцыпу фармавання Нацыя-

нальнага выбаркаму. На наступны дзень «ДД» падтрымалі ўсе апазыцыйныя партыі. Разумеючы, што ва ўмовах няроўнага доступу да СМИ і падкантрольных уладзе выбарчых камісій ёй не перамагчы, апазыцыя вырашила зъмяніць тактыку.

Праўладныя каментатары трактувалі дэмарш як замах на канстытуцыйны лад, як змову партыйных бонзаў, «акт палітычнага суісьду». Па выніках выбараў усе 167 месіцу ў Нацыянальной асамблéі атрымалі праўладныя кандыдаты. Некаторыя каментатары загаварылі пра памылку, дапушчаную апазыцыей.

Але перамогу атруціў той факт, што да выбарчых скрываў прыйшлі ўсяго 25% грамадзян.

Камісія назіральнікаў з Эўразіі заяўляла, што «вілікія часткі грамадзтва на верыла ў незалежнасць выбараў».

На выбараў у сэнат у Зымбабве 27 лістапада склалася іншая кан-

фігурацыя, бліжэйшая да беларускай з 2000 году. Частка апазыцыі не падпрадкавалася агульнаму рашэнню Руху за дэмакратычныя реформы аб байкоце. Яны занялі ў парламэнце некалькі месцаў — апазыцыя традыцыйна пэрамагае ў рэгіёне Матаэлелэнд. Канстытуцыйную ж большасць атрымалі прыхільнікі ўраду. Але на ўчасткі, паводле афіцыйных звестак, прыйшло толькі 16% тых, хто мае права голасу.

КАМЭНТАР

Папулісцкая рэжымы Чавеса, Мугабэ і дзяялітчына блізкага да іх Лукашэнкі апраўдаюць сваю есцяпэнтычнасць тым, што нібыта праводзяць «палітыку ў імя народу». Працэкт узделу выбараў у галасаванні ў Вэнэсуэле — 25% і Зымбабве — 16% паказвае, на сколько адчужаная ад людзей такая «народная дэмакратыя». Нават у ЗША з уласцівай ім нізкай палітычнай актыўнасцю галасуе ўдвас-утрая большыя працэкт людзей.

Масы маля цікавіцца пабудовай вэнэсуэльскага «сацыялизму ў ХХІ стагодзьдзе» ці «моцнага і квітнеючага Зымбабве». Праўда, ва ўмовах эканамічнага росту яны застаюцца абыякавыя і да дэмакратычнай апазыцыі.

У краінах былога СССР лічбы ўзделу ў выбараў такімі

рэалістычнымі не бываюць. Самая рэпрэсіўная рэжымы, што выраслы на грунcie заходніх дэмакратый, аказваюцца меншынствамі, чым самыя дэмакратычныя з краін постсавецкага блéку, дзе незаменных прэзыдэнтаў пераабіраюць пры 90%-м узделе 91 працэнтам галасу.

Сыцяпан Сухарэнка: На Дзень чэкіста чакайце першых справаў

Ірына Халіп: «Хочаце нас запалохаць? Ня выйдзел!»

2 съежня «папраўкі Сухарэнкі» ў Крымінальны кодэкс прынялі ў палаце працтадыніку ў другім чытанні. Сэсія верхніх палаты парламэнту мусіць зацвердзіць законапраект 8 съежня. Прэзыдэнт падпіша 12 съежня. 20 съежня (у Дзень чэкіста) законапраект уступіць у сілу.

С словаў старшыні КДБ: «Законапраект напралёны на недапушчэнне такіх падзеяў, што мелі месца ва Ўкраіне, Грузіі». У гэтых краінах у 2003—2004 гадах у адказ на выбарчыя фальсифікацыі людзі выйшлі на вуліцы.

Пасля прыняцця законапраекту сп. Сухарэнка пракаментаваў яго гэтак: «Некаторыя артыкулы законапраекту накіраваны на канкрэтныя пэрсаны. Хутка вы самі даведаецеся. Першыя працэсы можаце чакаць ужо на Дзень чэкіста. У КДБ ёсьць доказы. У нас ужо ад 2 да 3 тысячаў маладых людзей

трапілі ў сеткі, расстаяленыя нашымі ворагамі для дэстабілізацыі сітуацыі ў Беларусі». С. Сухарэнка падбіць, што «зваротнай сілы закон мець ня будзе...». Якія працы мы могучы начацца ў дзень уступлення паправак у сілу, ён не ўдакладніў.

Журналістка Ірына Халіп, якую на

раз спрабавалі зачапіць за «дыскредытацию» розных высокіх асобаў,

лічыць, што 20 съежня нічога на зъменіцца: «Як саджали журналістамі і палітыкаў бяз гэтага закона, так і будзе саджана. Хочуць нас запалохаць, дык

ня выйдзе. Быў бы чалавек, артыкул зноўдзіць. Знайшлі ж для Марыніча «авалоданыне чужой маёмаstry». Я

думаю, што гэты закон напралёны як-

раз супраць сэньянішніх чыноўнікаў і

дэпутатаў, ён іх і прыхлопнё. Ніхто ж

боіл не дыскрэдытаў. Рэспублікі Бела-

русы, чымсыць яны самі. Так што калі

прыйдзе дэмакратычная ўлада, пра па-

нью ўсіх гэтых чыноўнікаў пасадзіць

за дыскрэдытаўство Беларусі, а потым

гэты закон адмяніць».

Зымінер Дрыгайлін

«БДГ» скарачае пэрыядычнасць выхаду

Апошнія крошыя стала падатковая праверка, якая налічыла газэце 46 млн рублёў «недаплачаных» падаткаў і штрафаў. ВІПУП «Марат», выдаваць «БДГ», нібыта парушаў правы і сістэмы макулятуры. Ад 13 съежня «БДГ. Цэловая газета» будзе выходзіць на два разы на тыдзень, як ціпер, а штотыднёна на 24 палосах.

Яшчэ ўвесну 2003 г. газета выходзіць чатыры разы на тыдні. Але ў траўні Аляксандар Лукашэнка аддаў загад зачыніць газету. З 29 траўня

выход газеты на трэх месяцы прыпыняе-

ся. Міністэрства інфармацыі. З пачатку 2004 году «Белсаюздрук» і «Белпощы» разрываны падпісаніем з газэтай дамовы на распаўсюд. Потым газету загадалі прыбрэць з буйных крамаў у стаціях. Потым пайшлі суды.

Галоўны рэдактар «БДГ» Пятро Марцаў не выключае, што магчымася нават часовае прыпыненне выхаду выдання. Але «пакуль газету будзе чытаць, мы будзем яе выдаваць», — кажа П. Марцаў.

ЗД

Сяргей Калякін: Чуць што — мы гатовы

Прэзыдэнцкая кампанія абрастае чуткамі. Меркаваныя, што выбараў адбудуцца раней за запланаваныя тэрмін, каментуе кіраўнік перадвыборчага штабу Аляксандра Мілінкевіча Сяргей Калякін.

«Наша Ніва»: У каліяпаль-тыхнічных колах ходзіць чутка, нібыта прэзыдэнцкія выбараў адбудуцца на ў ліпені, а ў са-кавіку...

Сяргей Калякін: У вас ная-

мае іншую інфармацыю. Вы- бараў у сакавіку ях будзе, дату аўгуста 20 сакавіка.

«НН»: Але скратар Цэн- травыбаркаму Мікалай Лазавік заявіў журнالістам пра гатоўнасць да розных тэрмінau.

СК: Улады на такое не пой- дуть. Бо мусіць быць зробленыя яшчэ пімат якія роць, якія сеньянішнія улады на зробленыя. І рабіць гэта яй пакуль яи выгадна. Сп. Лазавік проста тэ- ратычна падтрымаў святуку», за-

пушчаную, каб дэмаралізаваць дэмакратычныя сілы. Маўліў, выбараў — ужо заўтра, а апазыцыя не падырхтавана. Але мы гатовыя і да такога сцэнару, хоць, можа, і ў меншай кандыдаты.

Перанос выбараў на ранейшы тэрмін будзе съведчыць пра слабасць рэжыму, што ён начаў тортніці і дзейнічаць не- лягчай. І пра страх ад таго, што дэмакратычныя сілы набраюцца моць, расціц рэйтинг адзінага прэтэндента.

Гутарыў Сямён Печанко

Людміла Пастаялка: Нельга самому насељніцтву вырашаць, які лекі прымаць

Да канца году Міністэрства аховы здаюць плянуне змусіць дактароў, што працујуць у дзяржаўных клініках, а падпрацуваюць у недзяржаўных медычных цэнтрах, абраць сабе адну працу.

«Наша Ніва»: Спн. Людміла, што новага з адкрытымі платнын дзяржаўных медычных цэнтраў?

Людміла Пастаялка: Такія цэнтры будуть адчынены ў абласных цэнтрах і Менску. Бясплатныя паліклінікі застануцца бясплатнымі, больш за тое, адтоль цалкам будзе выведзеныя платныя паслугі. Чалавеку незразумела, чаму ён за нешта

мусіць плаціць, а за нешта — не.

«НН»: Які лёс чакае недзяржаўныя медычныя мэдцэнтры?

ЛП: Яны да міністэрства дачыненія маюць, хай працујуць. Але да канца году міністэрства прапануе дактарам, якія падпрацуваюць у іх, але маюць асноўную працу ў дзяржаўных клініках, вызначыцца, у якіх клініках яны хоць-таксама працацаць. Не павінна быць сумяшчальнаўства.

«НН»: А ў чым тут праблема?

ЛП: Гэта канкуранцыя. Мы мусім наступаць ім на пяткі. І дактары ў нас ў дзяржаўных клініках лепшыя.

1 снежня на сустрэчы з дэпутатамі палаты прадстаўнікоў Людміла Пастаялка (на фота) назначыла, што міністэрства ў найбліжэйшым часе зачыніць шмат аптычных кляўскіх: «Трэба зрабіць патрабаванні да іх дзейнасці больш жорсткімі. Не павінна паліто вісць побач з лекамі».

Таксама ведамства мяркую пашырыць сьпіс лекаў, што можна будзе атрымальць толькі па рэцпатах: «На Захадзе нават прысыпку без рэцпту не атрымаеш. Нельга самому насељніцтву вырашаць, якія лекі прымаць», — назначыла Л.Пастаялка.

Змінцер Дрыгайла

Microsoft гатовы ствараць электронны ўрад Беларусі

Найбуйнейшы ў сьвеце распрацоўшчык праграмнага забесьпячэння — Microsoft corporation — далучыў Беларусь да свайго рынку. З 1 снежня легальна завозіць праграмныя прадукты Microsoft у Беларусь можа толькі аўтарызаваны дыstryбутор — фірма Elco computers.

Займаща продажам праграмнага прадукту будзе іншыя кампаніі, якіх вызначыць Elco. Відавочна, што кошт таго, кога прадукту будзе сусветным, то бок у дэсяць разоў вышэйшы, чым сённяшні, і наўрад ці прыватныя карыстальнікі здольныя набыць такі прадукт. Таму стаўкі кампанія мяркую рабіць на дзяржаўныя арганізацыі і прадпрыемствы, што будуть плаціць за прадукт афіцыйна. Аднак нядыёна ў Беларусі было дэкларавана стварэнне ў Парку высокіх тэхналёгій (ПВТ) айчыннага аналігу Windows, рынкам збыту якога будзе дзяржаўныя прадпрыемствы.

Дырэктар карпарацыі Microsoft-Украіна Валер Ланавенка (на фота), што афіцыйна адкрываў

прадстаўніцтва Microsoft у Беларусі, назначыў, што адкрыты ў Менску афіцыйнага дыstryбутора кампаніі звязана з ростам эканомікі краіны. «На экранах радараў Microsoft Беларусь яшчэ не з'яўлялася. Наша задача — азначыць яе на стратэгічнай мапе». Карпарацыя, наводле Ланавенкі, зашкоджала ва ўзделе ў праекце па стварэнні «электроннага ўраду» ў Беларусь, то бок сучасных систэмама падатковага, мытнага ўпіку й паспартна-візвай служб. Microsoft таксама выказаў намер адкрыць у Менску свой адчынены праект — Акадэмію высоких тэхналёгій на базе ПВТ.

Ня выключана, што неўзабаве будзе прынятае рашэнне пра стварэнне беларускамуноўнай версіі Windows і ці Microsoft Office. «БДГ» звярнула ўвагу на тое, што бабуля сённяшнія генэральна дырэктара Microsoft Стыва Балмэра паходзіць зь Пінску.

Плянуеца, што ў найбліжэйшыя гады колькасць афіцыйных партнераў Microsoft у Беларусі будзе павялічвацца. Праўда, Спн. Ланавенка ўдакладніў, што Microsoft згорне ўсе свае праграмы, калі ўрад ЗША накладзе вета на эканамічныя дачыненіні зь Беларусью.

Змінцер Дрыгайла

MTS
GSM

Мобільныя ТелеСистемы

Колькасць мабільных тэлефонаў у Беларусі набліжаецца да чатырох мільёнаў. На 1 снежня колькасць абнантаў СТАА «МТС» склала 2 млн чалавек. Velsom дзякларуе 1,76 млн абнантаў, Diallog — 100 тыс. Дзяржаўны апарат мабільнай сувязі «БеСТ» толькі разгортвае сетку. На фота злева направа: міністар сувязі і інфарматызацыі Уладзімер Ганчарэнка, гендэрні директоры дырэктар СТАА «Мабільныя ТэлеСистемы» Уладзімер Карповіч і прэзыдэнт ААТ «Мабільныя ТэлеСистемы» (Расея) Васіль Сідарau.

Ланавенка

Паводле звестак Microsoft, што будзе у Беларусі набывацца ад 70 да 80 тысячаў кампютараў.

«Газпром» падтрымаў Лукашэнку

«Газпром» пацвердзіў гатоўнасць забясьпечыць пастаўку прыроднага газу ў Беларусь на ўмовах контракту 2005 г. — то бок па сымбалічных \$46,68 за 1 000 кубамэтраў. Пра гэта было запілена 6 сънечні на сустрэчы

сінегні на сустрэчы кіраўніка ААТ «Газпром» Аляксея Мілера і першага віцэ-прам'ера Беларусі Уладзімера Сімашкі. Паводле прэс-службы «Газпрому», з ініцыятывы беларускага боку аднавілася і аблерканаванне стварэння сумеснага газатранспартнага прадпрыемства на базе «Белтрансгазу».

Кітай абяцае інвестыцыі ў Беларусь

Па выніках візіту А.Лукашэнкі ў Кітай і перамовай са старшынём краіны Ху Цзіньтао былі заключаны контракты на пам'яльядра дзялянку. Бакі таксама давоміліся пра стварэнне ў Беларусі шэрагу сумесных прадпрыемстваў у галіне высокіх тэхналёгій.

Фінансавыя праекты плянуне кітайскі бок. Некаторыя эканамісты мяркуюць, што ў рэальнасці частка дамоўленасці застануцца на паперы праз неспрыяльнасць інвестыцыйнага клімату ў Беларусі. У прыватнасці, перад візітам пра гэта

недвухсэнсоўна намякнуў амбасадар Кітая ў Менску.

Рост таваразврату з Літвой

Сёлета ўзаемны гандаль паміж Беларусью і Літвой склал \$700 млн. Налест ён пусціц узрасы да \$1 млрд, плюсне беларускі МЗС, за кошт павелічэння колькасці зборкі аўтамабіляў прадпрыемства «МАЗ-Балтія».

Літва збіраеца пашырыць консульскі аддзел дзеля паліпшэння ўмоваў абслугоўвання беларускіх грамадзян і павелічэння колькасці выдацьніх віз. Сёлета штодзённа выдаеца ў сярднім каля 600 віз.

Дольчэ віта

Мінельгасарч ініцыюе будаўніцтва пятага цукровага завода ў Беларусі. Ціпер у краіне працује Слуцкі, Жабінкаўскі, Скідзельскі і Гарадзейскі заводы.

ЗД, АР,
belapan.com

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 8 снежня:

- 1 доляр ЭША — 2151 рубель
 - 1 ёура — 2 527,10 рубля
 - 1 швайцарскі франк — 1640,42
 - 1 брытанскі фунт — 3732,09
 - 1 латыйскі лат — 3625,79
 - 1 літоўскі літ — 731,97
 - 1 польскі злоты — 657,62
 - 1 расейскі рубель — 74,36
 - 1 украінскія гривна — 428,31
- Паводле Нацбанку

Гандляры цэнтральнага рынку Гомелю ўпрыгожваюць свае яткі перад Калядамі. Мяса ў Гомелі недараагое: галавізна — 3000 рубліў за кілёт, съягно — па 13500 рубліў.

Аб прагматызме

**АЛЕКСЕЙ
АРКУШ**

Ніводзін чалавек у Полацку, які далучыўся да беларускага руху ў 1980-х, не дэградаваў маральна. Тым часам больш за палову маіх аднаклясьнікаў съпіліся.

Пра прагматызм сёняння гаворашь у Беларусі ўсе: і ўлада, найперш прэзыдэнт, і апазыцыя. Амаль усе дзеяніні ўлады тлумачаща неабходнасцю ўлучаць рэальная прагматычныя абставіны. Нават клопат пра народ — гэта стабільная невялікая пэнсія і заработка плата, наяўнасць працоўных месцаў плюс адсутнасць грамадзкіх узрушэнняў. Затое на выхадзе вялікай эфектунасць для ўлады такога капиталаўкладання — масавая падтрымка на выбарах. Значна даражжы клапаціца, напрыклад, пра сядзіднога клясу. Па-першас, яе трба стварыць. Па-другое, сірэдня класа патрабуе эканамічных і палітычных свабодай. А гэта зусім дарагая реч, бо можа скончыцца палітычным банкротствам рэжыму. Прагматызм уласцівы і апазыцыі. Трэба мец падтрымку Раке, будзем клясьціся на статуте ВКЛ у вернасці Маскве. Але наш беларускі прагматызм надзвычай прымітыўны. Ён як бы з дыцявінскай пэрсыдай. Ёсьць добрая беларуская народная казка «Стары башкы», у якой апавядеца, што ў даўнія часы беларусы нямоглы бацькоў завозілі ў глухі лес і пакідали там назаўжды. Іхні прагматызм патрабаваў улічваць кожнага седака. Калі стары чалавек блуў ужо на здолы прыносиць карысці сям'і, рабіўся абузай, ад яго паўбуйляліся. І вось адзін чулы, спагадлівы сын на здолу пакінуць

башкы ў лес на верную смерць, ён скаваў яго ў каморы, каб людзі не засымлялі, і пачаў таемна даглядаць і карміць яго. З кожнай жыццёвой праблемай сын прыходзіў да бацькі, і той даваў яму мудрыя парады. І гаспадаркі сына пачала на вачах паляпшашася. Суседзі толькі дзівіліся і ўсё дапытваліся: чому так? Аднойчы сын выдаў таямніцу, пасыль чаго людзі перасталі завозіць сваіх нямоглых бацькоў у лес. Трэба разумець, што ня толькі парады бацькі спрыялі паляпшэнню сынавай гаспадаркі, але і стварэнне зусім іншых маральных дачыненій у сям'і.

Сённяшнія наша ўлада хоча вярнуцца да прымітыўнага прагматызму каменнага веку, калі падлічваша кожны лішні ядок. Але такі прагматызм на здолы палепшыць нашу дзяржаўную гаспадарку, у яго ёсьць «стол» (мінімальная граматіцца грамадзянінія), вышыць якой узімка немагчыма.

Асабліва гэта небясьпечна ва ўмовах скарачэння прыродных ресурсаў — патрабоны больш цывілізаваныя і больш эфектыўныя дачыненіні. Знаёмана філэзаф любіць паўтараць, што гуманнасць грамадзтва мусіць быць ня толькі ў тым, каб забяспечыць права на жыццё кожнаму грамадзяніну краіны, але і каб гарантаваць права на разлічныя здольнасці і магчымасці кожнага. Ня праста так цывілізацыя вынайшла такія речы, як права на свободу, галоснасць, выбарнасць, маральнасць, справаздачнасць, баланс уладаў, адказнасць. Гэта тое, чым падтрымліваеща парадак у цывілізаваным грамадстве.

І яшчэ. Ёсьць цывілізаваны прагматызм беларускай мовы. Напрыклад, ніводзін чалавек у Полацку, які далучыўся да беларускага руху ў 1980-х, не дэградаваў маральна (дзяргадзяць ў беларускім грамадстве павальнікі, больш за палову маіх аднаклясьнікаў съпіліся). Полацкі «бэнзінфакт» (так, нібыта абрэзліва, апісанты завуц іх прама ў вочы толькі за карыстанні беларускай мовай, а большая частка белмоўных працуе звычайнімі рабочымі) цікавіцца культурана, чытаючы книгі, добрыя сям'янікі і прости прымесныя людзі. Яны не «засвілі» мову ў глухі лес, як старога бацьку ў той казцы, а мова ім адплаціла бацькоўскім клопатам.

Полацак

СЪЦІСЛА

Караткевіч дажыў бы да 75-годдзя

З размахам адзначаны ў Воршы юбіль Караткевіча. Прайшла міжнародная канферэнцыя, адкрылася новая экспазіція ў музеі пісьменніка, наладжаны імпрозы. Калі б пры жыцці клясык пачуў хоць дзясятую частку сеньянініх хваласынёвай,магчымы, дажыў бы да 75-годдзя.

Пра помнік Караткевічу забылі

Помнік Караткевічу ў Прыдніпроўскім парку пасяля лестападынку акту вандалізму не адвойдзены. Складзеную мэмарыяльную плиту не знайшлі, новую — не зрабілі. Нават цокаль помніка неатынканаваны. У дэздыненне ад помніка правадыры, які драмантавалі акурат да 7 лістапада.

Добрая німецкая душа

Грамадзяніні Німеччыны даставілі ў аршанскую

больницу для тэрміновай дапамогі з мноствам ранаў на руках ды твары. Як высьветлілася, яго пакусаў сабака. Але які менавіта, немец гаварыць адмаўляўся. Быў упушчены, што жывеўшну, як у падобных выпадках у Нямеччыне, усыпіць.

Аграрадкоў німа, але іх ужо рабуюць

За апошнія дні — паводле звестак РУУС — у Аршанскім раёне былі скрадзены мабільны телефон, кроўглы, аўтамагнітола, радыёстанцыя, слыкатнія блёкі, дэталі да трактара МТЗ, мяса, сала, бульба, збожжа, кансервы, алкомінены посуд. Цыянуть адусоў: з крамаў, фэрмаў, леспичаў. Ёсьць чым пажывіцца і на новабудоўлях. У вёскі, якія павінны стаць аграрадкамі, нагніана пімат тэхнікі, завезена багата будматэрыял. Так, са складу ў вёсцы Зубава нехта скраў 12 сэкцый радыятаўраў апіленыя на 1,5 млн руб.

Яўген Жарнасек, Ворша

3 Новага году «ARCHE» будзе выходіць штомесяц

У першым паўгодзідзе наступнага году часопіс «ARCHE» выйдзе пяць разоў. Таксама і на другое паўгодзідзе заплінаваны пяціразовы выхад. У часопісе — аналіз палітычных і культурных тэндэнцый, агляд новых кніг, гістарычных адкрыццяў, нонканфармістская літаратура. Сядзіба ў аўтара «ARCHE» — беларускі інтэлектуалы і знаўцы Беларусі з іншых краін. Падпісны інಡэкс часопісу «ARCHE» 00345. Падпісцца можна на любой пошце. Падпісная цена ніжэйшая за розынчную на 40 працэнтаў.

хроніка

ЛІСТЫ ЗЬ ЛЕСУ

Дзясятка пытаньняў народу да апазыцыі

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Да апазыцыі ў Малым Сінег ставіцца, па праўдзе кажучы, халодна. Агульнае меркаванье фармуеца афіцыйным тэлебачаннем, і нічога дзіўнага, што пэнсіянеры ў вёсцы ці вахтоўцы дагэтуль глядзяць на мяне моўчкі і вялікімі вачымі, быцца на неразарваныя снарад часобу. Другое сусветнае вайны. На працы рэгулярна ўспільваюць легенды, чутыя калісці пра дэмакрату, — і чаго тады ні сустэршні ў гэтых зборах народнага фалькстру! І тое, што ў Палацку на акцыях падлеткам плацілі па 20 доляраў «Сам бачыў!» — кляўся былы міліцыянт, які пры канцы 1990-х зволыўся з «ораганаў»; і тое, што тая ж апазыцыянныя прапаноўвалі студентам Наваполацку 25 тысяч цяпер ужо беларускіх рублёў «за подпіс супраць Лукашэнкі», і што тых, хто подпіс ставіў, выгнанілі з унівэрсытету... Аднойчы малады хлапец-рабочы пасыля пары шклянкі нават прызнаўся, што падчас тэрміновой службы быў ўнутраных войсках стаў у шэрту перад апазыцыйнай маніфестацыі ў Менску. «Разумееш, нам сказаў — толькі абарањацца. Яны, значыць, могуць нападаць і нас біць, а мы іх — не! А наётн калі ідзе на цябে, ты ведаеш... Трасеся, мама родная...» (Во, аказавацца, як яно па той бок Майдану!) Завочную непрыязнельсць віскочыў да апазыцыі, як і ў выпадку з рэжымам, можна звесці да гіт-парду ўз дзесяці асноўных пытаньняў!

1. «За колькі вы прадалися? Колкі вам плаціць Амерыка (Захад, NATO, ЦРУ)?.. Ви ж ёсць гэта за грона робіце. А чым аддаўваць будзеце?»

2. «Навошта новага? Ён пакуль нахапаеца... Хай ужо гэты будзе, ён ужо забісьпечаны. Дыў гэтага мы хаяць б ведаем, а той хто?...»

3. «У нас жа няма рэсурсаў, мы *нічыяя*: адкуль што возьмезе? Нафту, газ, метал?...»

4. «Гэта што, зноў БНФ? Да калі вы ўжо супакоіцесь? Дзе ваш Пазыння? І Шушкевіч таксама ж ваш... Не, за бэнэнфаўшы мы ня пойдзем».

5. «Ну чаго, чаго вы бунтуеце народ? Заводы працуюць, пэнсіі плаціцца, жывём сабе, хай і небагата, але ціха. Нашто падбухторвае? Уся кроў, уся вайна праз гэта!..»

6. «А што вы нам дасыў? Ну, дапусцім, мы за вас прагаласуем — дык што нам будзе? Грошай заплатіце або цыстэрну сірпту прывезіце?...»

7. «Пра вас нідзе ж не прачытаеш, не пачуеш, вы ўвогуле нічога німожае — як як вы пераможаце?...»

8. «Канкрэтна, якай ў вас праграма? Вось па пунктах: што праншуеце? Пра съязг і мову ведае... Добра, што далей?»

9. «Што, хочаце як ва Украіне? Арнажавая рэвалюцыя, натоўп на плошчы, а потым развал? Перасварыцца, глоткі адзін аднаму рвані будзе, эканоміку ўтробые. І зноў крэйсі?»

10. «Што, хочаце як у Польшчы? Каб беспрацоўе было як там... Ці як у Прыбалтыцы, што пэнсіянеры жабуюць? Ці як у Расеі, што мафія алігархі і простому чалавеку жыцця німа?...»

Разам з тым многія сітрэзаты з сэрыі «Чаму ў нас апазыцыю ні любіць» у Малым Сінег развеяліся ў дым:

— прынцыповая беларускамоўнасць не выклікае раздражненін — хіба здзіўленне. «Моўнае пытаньне» для віскочыў заключаеца ў тым, што тутэйшыя дзетак, навучаных у школе па-беларуску, прымушаюць паступаць вучыцца далей у тэхнікумах да ўніверсітэтам па-расейску. Усе пагаджаюцца, што рэальнага дзвінхомоўя юма і беларускую мову заціскаюць;

— бел-чырвона-белы съязг і герб «Пагоня» маласіценцоў зусім не паходаюць. Аргумент «зэ што не люблю Лукашэнкі — бо съязг памяняў» тут пачуеш часцей, чым чакаеш;

— вобраз апазыцыі як радыкальных *адмарозкаў* і хуліганіяў тут не спрацоўвае. «Адмарозкі» — тая, хто галаву адаптаваў да дыскаты ў беца, а гэтыя, бач, ідэйныя, буржуі, іншэлігенты;

— альтэррасейская рыторыка (п'ёна, з падачы самога

Рыгоравіча) успрымаеца ўжо натуральна. Словы «На Каўказе вайны, а ў нас мікія няма» прымушаюць віскочыў жахацца: абы не было вайны! Расея — гэта алігархі, «максімка», крымінал, галечка. Вядома, яны нам бліжэйшыя за ўсіх, але... Мы як-небудзь ужо самі.

Калі адкажам на ўсе вісковыя пытаньні так, каб і глыбінка пачула, — у 2006-м аваўязкова пераможам.

в.Малое Сініна

**Манаева папрасілі патрумачыць
Пракуратура і сінегня выклікала
праф. Алега Манаева ў суязі з ягонымі
публікацыямі ў «Нашай Ніве» і «БелГа-
зэце»** Наконт сацыялагічных дасыльдаван-
няў. Старшага съездчага Станіслава Новіка-
ва цікалі, ці не паруша наўкувек закана-
даўства, выступаючы ад імя зачыненымі па-
судовымі парадку арганізацій. НІССПД
ліквідаваны Вірхонным судом, але зарэгіст-
раваны ў Літве. Манаев зачынены, што дзеў-
нічэ як прыватна.

Весткі ад патріўніка

Кіраўніцтва гардзенскага съездчага іза-
лятора 29 лістапада заявіла, што галадоўні-
ку **Мікалаю Аўтуховічу** паставілі кро-
пельницу. Тым часам ягоныя адвакаты
цвердзяць, што кропельницца німа. У
шпіталі яго пакуль не кладуць. 30 лістапада
съездчата ў ягонай справе прагнілі яшчэ
на месец. Удзельнікі галадоўкі ў яго падт-
рымку спынілі сваю акцыю 5 сінегня ў 8:00
запіліца цаглінай і пагражалі страйт працы.
Дзяўчына мае зъяўрэнца з скагай у праку-
ратуру.

інфарматычнай кампаніі БелаПАН Алену
Пасканнену.

Цагліні на галаву

Паводле прэс-службы незарэгістраванай
арганізацыі «Зубр», супрацоўнікі КДБ наве-
далі 5 сінегня актыўістку гэтай арганізацыі
доктарку Юлю Ліскоўскую: іх цікалі
дэйніцы «Зубра», друкаваныя прадукцыя,
крыніцы фінансаваныя. Пасля адмовы Юлі
адказаўшы на пытанні, зачыніл прэс-служ-
ба, кадэбісты сказаў, што ён на галаву «можа
запіліца цаглінай» і пагражалі страйт працы.
Вісіміна мае зъяўрэнца з скагай у праку-
ратуру.

Затрыманні

У Горадні 25 лістапада затрымалі актыў-
іста апазыцыі **Андрэя Мялешику**: яго зды-
малі на відакамуру і звалі адбіткі пальцаў. У
Гомелі 26 лістапада затрымалі прападаў-
ніка **Вячаслава Андрэева і Сяргея Руз-
манава**. Іх трывалы ў пастарунку пад гадзінай,
распытваючы пра дзеяньні арганізацыі.
Вячаслава Бортніка, які прыехаў на зат-
рыманыя калег, затрымалі на дзве гадзіны.

Актыўісту Сашу паликаў і галадоўніу раз-
дактару газеты «Glos nad Niemiam» ў эні-
грацыі **Анджэю Пісальніку** і сінегня

скасавалі дазволны штапіт у паспарце. Яго
затрымалі пад скідалем: журналіст выпра-
ліўся ў Казахстан, каб наўзіць тэмайшы
выбараў. Падстата скасаваны — Пісальнік
абвінавачаны ў крымінальнай справе па за-
пахоўках дыркатара шчучынскага Дому
польскага Віктара Богдана.

4 сінегня гардзенскія абласцны суд ад-
мовіў **Івану Рому** у апраўданні рашын-
ня Ленінскага раённага суду: прафсаўнага
актыўіста асуўдзілі да дзеўніцы ад імя неза-
рэгістраванай арганізацыі, хадзіц за-
рэгістраванага прафсаюзу РЭП.

Пракуратура **Берасцейскай вобласці**
аднавіла крымінальную справу супраць ак-
тыўіста БНФ, дэпутата Маларыцкага райса-
ку **Ладзімера Малея**. Крымінальную
справу па абвінавачаны ў паклёні на стар-
шыню райвыканкаму начальніку затрималі

Усходніка палахояць

Актыўіст незарэгістраванай арганізацыі
«Зубр» **Яўгена Суворава** ў Ленінскім судзе
загадаўшы ўпраўленіку

затриманію (29 тыс.) за «дробнае ху-
гансцтва»: яго затрымалі 16 лістапада ў машыні
з «зуброўдам» Паладам і звінавацілі ў не-
санкцыйнай лажы.

Удзельнікі страйку гомельскіх кіроўцаў
аўтобусаў **Аляксандру Еўсейчуку** 5 сінегня
намеснік начальніка Савецкага Гомелю і наводомы і ў цыліндрі
пагражалі звалыненем і іншымі карамі за ўздел
у акцыі.

Групе гамельчукоў, якія патрабуюць кап-
італьнага рамонту ў доме, 2 сінегня адмовілі
у праве пікетаваць Адміністрацыю прэзы-
дента. Да прадстайніц ініцыятывай групы
Аксаны Філіпенкі 2 сінегня ў 8:00
прышоўшы ў суд, прыграілі штрафам і арыштам за пра-
вядзеніе несанкцыйнай акцыі.

Гад, выглядае, пошуку наркотыку
міліцыянты Светлагорску правілі 2 сінегня
ператрусілі ў кватэры актыўіста ТБМ і БНФ
Тэльмана Маслюкоўні, хадзілі санк-
цыю толькі на яе агляд: сканфіскавалі ўлёткі
з «16», 200 асобнікамі газеты «Літаратуровыя
навіны» і два ксэраксы. У той самі дзень на
чыгунчынам вакзале затрымалі «зуброўдам»
Паўла Машарава.

Прафсаюзы

Прадстайнікі Беларускага кантрэсуперу дэ-
макратычных прафсаюзаў (БКДП) пакінулі 29 лістапада паседжанне Нацыянальнай
Рады па працоўных і сацыяльных пытаннях
пасля прыняцыя новага регламэнту: з
ініцыятывы ФПБ сбіралі Нацыянальную
Раду можа быць толькі прадстайнік прафса-
юзу, у якім на менш чыслу чалавек. У
БКДП уважаюць 10 тыс. чалавек.

Адміністрацыя ВА «Беларускай» 30

лістапада сарвала канфэрэнцыя **Незалеж-
нага прафсаюзу гарнікую**: кіраўніцтва, пару-
шыўшыя калектыўную давому, не падпісала
загад пра вызваленне дэлегату ад працы.

«Шукalі» наркотыкі, знайшлі газеты
У Берасці 3 сінегня міліцыянты затры-
малі машину актыўіста АГП **Мікалая Каў-
ша** пад матывам пошуку наркотыку: у ма-
шине знайшлі толькі незалежныя газеты,
гаспадара паўтары гадзіны трывалі ў па-
старунку.

AШ

Ярашук ня вылучаны ў Прэзыдэнты

Кіраўнік Беларускай
канфэрэнцыі
дэмакратычных
прафсаюзаў
Аляксандар Ярашук
на з'ездзе
арганізацыі быў
пераабраны
на наступны тэрмін.
Які можа стаць
апошнім. А. Ярашук
не выключае, што
налета незалежныя
прафсаюзы могуць
быць ліквідаваны.

БКДП налічвае
10 000 сбір.

Дэлегаты з'езду
не падтрымалі
прапановы
аб вылуччыні
А. Ярашука
на прэзыдэнцкія
выбары.

НІЖНІЙ СІНІН

З фотамастачкай Алена Адамчык
гутарыць Зьміцер Бартосік.

Алена Адамчык:

У Паўднёвай Афрыцы нас ледзь не забілі

«Наша Ніва»: Шмат чытачоў пазнаёміліся з Вашай творчасцю дзякуючы здымку ў першым нумары «НН». Гручык і мадэлька. Гэта быў экспромт ці пастаноўка? Як нараджаюцца Вашы ідзі?

Алена Адамчык: Гэта быў экспромт, усё жыццё — экспромт, і трэба гэтым карыстацца, калі робіш арт-здымкі. Я прости здымко, што бачу. Але я памятаю кожны свой здымак. Таяну я здымала ў Маскве шмат гадоў таму. Ціпер яна жыве ў Бруэлі. Тацяна — сапраўдна прыгожая дзяўчына. Калі мы неяк у Маскве выйшли з рэстарану «Vogue», усе мужчыны адразу спыніліся. Не насталькі яна прыцягвае ўзвагу.

«НН»: У апошній Вашай працы «Беларускі» няма піякага намёку на Беларусь уча-рашиною і сэнсіяшною. Не пэўзэніі з камсамолкамі, і пэйзажы часам заморскія. Гэта выклюк акализичаму нас калгасу?

АА: Ваша пытанне я мае нікага дачынення да ідэі. Для мяне Беларусь николі не была ні пэтвэшнай, ні камсамольскай. Нікага «заўтра» не існуе. Mae герайні жывуць цяпер, жывуць за межамі Беларусі. Галоўнае — яны прыгожыя, здольныя, таленавітыя.

«НН»: Як ішла праца над альбомам? Чым Вы кіраваліся пры адборы мадэліў?

АА: Я хадзела зрабіць вельмі прыгожую книгу, таму рабіла здымкі і ў Беларусі, і ў Паўднёвай Афрыцы, і ў іншых краінах. У книгі ўйшлі людзі мне знёмы і вельмі блізкія. Я не могу пісаць і ствараць здымкі тых людзей, якіх я ведаю. У Паўднёвай Афрыцы нас ледзь не забілі. У першы дзень, калі мы прыехалі ў Ёханэсбург, выйшли

за межы гатэлю — і на нас напалі ўзброеныя інгры.

«НН»: Было страшна?

АА: У мяне не было часу рабіць высновы, страшна ці не. Я ішла наперадзе, за мной ішла сябrouка, якая ўвесе час трындызела па тэлефоне. Пад'ехала машына, і першы хлопец падбег да сябrouкі. Хацеў забраць мабільник. Пачаў душыць. Гэта было жахліва. Мы кінуліся да гатэлю, бо «Гілтан» — вельмі жядомы гатэль. А там ахоўнік, інгры таксама, зачыніў браму. Стаяў і глядзеў, як з намі распраўляюцца. Дапамогі няма.

Трэба было нешта рабіць. І адзінае, што я змагла прыдумаць, — гэта кінуцца пад колы аўтамабіля. Пачалі спыніцца машыны, выбыгтаць людзі. Гэта нас выратавала.

«НН»: Пасля тых выпадкаў можна альбо не залюбіць Афрыку, альбо стаць расісткамі.

АА: Я яна стала расісткай, але усе, хто ведалі становішча ў Афрыцы, казалі, што нам пашанцавала. Забілі б і ёсць. За мабільник.

Не люблю спазыняца

«НН»: Які колер аднавядае

незкатычнай Беларусі? Шэры?

АА: Шэры колер — мой любімы, бо гэта срэбра, фота, мой любімы фон. Ён мае шмат якія адценінні. Гэта выкшталцоны колер.

«НН»: Над чым цяпер ідзе праца?

АА: Я працягваю праект «Беларускі». Цяпер сэрыя будзе называцца «Эўрапейкі», куды ўвойдуть таксама жанчыны, што жывуць у Эўропе. Выйдзе книга «Каталёнскія сабакі». І трэцяе — стварэнне студыі, якую я адчыняю праз два месяцы.

Хуткая язда

...гэта неабходнасць. Я еду ста шэсьцьдзесяць ноччу. Калі хуткасць ніжэйшая, я засынаю за рулём.

Па спэцыяльнасці

...Біёлаг. Кандыдат біялагічных науку у галіне геранталёгі.

Любімая жывёла

...карова. Яна ўся такая трагічная, што можна выпускаць на сцэну.

Не даравала б чалавеку

...глупства.

Не страшна за ўнука, ведаючы, дзе жывём?

...А дзе жывём? Жывём пакуль на гэтым сцеце.

Беларусь — гэта...

...краіна, дзе хочацца праста жыць.

Съмерць...

...прыйдзе немінуча. Але павінна быць прыгожая.

Быць бабуляю...

...гэта супэр. На дэяціі ніколі не хапае часу. За ўнікамі ты можаш назіраць збоку і разумець, што гэта саме галоўнае ў жыцці.

У Паўднёвай Афрыцы
Алену і яе мадэльку ледзь не забілі за мабільник.

Жыцьцё – гэта кайф

цы ў Рызе, у вельмі прыгожым месцы старога гораду.

«НН»: Кім хапелася быць у дзяцінстве?

АА: Батанікам, вырошчаць кветкі.

«НН»: Вы па адукцыі на-
вуковец?

АА: Біляг. Кандыдат біялягі-
чных навук у галіне герант-
лёгіі, біяфізыкі.

«НН»: Падзяліце сваімі
навуковымі адкрыціямі. Як
дахыць да ста гадоў, калі ў гэ-
тым, видома, ёсць сэнс?

АА: Калі ты хочаш дахыць да
ста гадоў, ты павіен адчуваць
свой арганізм і ведаць, што яму
патрэбна. У майі працы быў
разьдзел, як алькаголь упłyвае
на цэнтральную нервовую сис-
тэму. У невялікіх памерах аль-
каголь пралянгус маладосць.
Трэба жыць у кайф, тады ты
пражывеш да ста гадоў.

«НН»: Вы вельмі любіце
хуткую изду. Алкуль пяга да
рызыкі?

АА: Не люблю спазыняца, і
хуткая язда — гэта неабход-
насць. Я еду сто шэсцьдзесят з
Рыгі ноччу. Часу сапрауды
няма. Ноччу траса пустая, а калі
хуткасьць ніжэйшая, я засынаю
за рулём.

«НН»: Як Вы ставіцеся да
съмерці?

АА: Съмерць прыйдзе неміну-
ча. Такі лёс. Але яна павінна
быць прыгожая. Са сваімі песь-
нямі, кветкамі, нейкімі гісторы-
ямі, кніжкамі. Я лічу, што адых-
ход — гэта прыгожа.

«НН»: Прыгожая съмерць і
прыгожае пахаванье — гэта
розныя речы. Пахаванье —
заўсёды прыгожае, съмерць у
большасці выпадкаў — не.

АА: Кожны сам сабе выбірае
съмерць, як і жыцьцё. Але бывае
і наадварот. Калі съмерць выбі-
рае цябе.

Быць бабуляй — гэта супэр

«НН»: Вы рэлігійны чала-
век?

АА: Я каталічка. Выхоўвалася
ў Вільні, што паўплывала на
маю творчасць, жыцьцё. Мая
бабуля вадзіла мяне ў сабор
Пітры і Паўла, калі якога мы
жылі. Там вельмі прыгожая архі-
тэктура барока, у касыёле гу-
чалі прыгожыя сцэны. Калі я
ўспамінаю тая сцэны, людзі,
я разумею, што касыёл — адзі-
нае месца, дзе захоўвалася куль-
тура. Гэта спадчына прыга-
жосці. Тому ўсё, што я згадваю
ципер і раблю ціпер, — гэта ўсё
прыгожана каталіцызму. Тому,
можа, мяне ўзвесь час вабіць
крыжы. Я іх здымамо, купляю.

«НН»: Як Вы сібі адчувае-
це ў ролі бабулы?

АА: Вельмі прыjemна і вельмі
добра. Я люблю свайго ўнука.
Быць бабулю — гэта супэр. Гэ-
тае пачуцьцё — самае лепшае,
што маю на сённяня. Мой унук
вельмі разумны, шкавы і прыго-
жы.

«НН»: Кажуць, што да
унуку адчуваеш большую

Алена Адамчык хутка адчыніць студию ў самым сэрцы старой Рыгі.

З папулярным мадэльерам Іванам Айтплатавым на прэзэнтацыі сваёй кнігі «Беларускі» у Лагойску.

гаму пачуцьця, чым да дзя-
цей.

АА: Таму што ёсць час гэта
аесісанца. На дзяцей ніколі не
хапае часу. Дзеці нараджаюцца,
калі ты малады і табе шмат куды
траба. За ўнукамі ты можаш на-
зіраць збоку і разумець, што
гэта самае галоўнае ў жыцьці.

«НН»: Ни странина за іх, ве-
даочы, дзе жывём?

АА: А дзе жывём? Жывём па-
куль на гэтым свеце. Прыгожая
природа, людзі. Я вельмі люб-
лю свою краіну.

«НН»: Ці даводзілася Вам
адчуваць пачуцьцё нацыя-
нальнага гонару?

АА: Толькі тады, калі я выда-
ла сваю кнігу па-беларуску і па-
казвала яе за мяжой. Усе казалі,
як гэта крута і як гэта клясна.

Унук гаворыць па-беларуску і ангельску

«НН»: Беларусь — гэта
краіна...

АА: Дзе хочацца праста
жыць. Калі ты хочаш жыць, то
нікі сваё жыцьцё не абмажкоўва-
еш. Ты працуеш, ставіш цікавыя
мэты, дасягаеш. Хаця я не могу
сказаць, што Беларусь — гэта
найлепшая для мяне краіна. Але
гэта краіна майго жыцьця, і я
тут жыву і працую. Мне больш
падабаецца Каталенія. Увогуле
падабаюцца краіны, дзе ёсць
мора.

«НН»: Любімае месца на
зямлі?

АА: Амстэрдам. Барсэлона.

«НН»: Што для Вас ёсць
адиачынак?

АА: Сон. Я могу прылегчы
ўдзені, каб прывесці свае інтэ-
лектуальныя магчымасці ў
нейкі стан. Шмат іздзі, шмат
практаў, і часам трэба проста
легчы, заплюшчыць вочы, паду-
масць. І тады ўзўнікае парадак.

Але гэта не адпачынак, а ўсё-
такі праца. Адпачынак — калі я
з унукам. Мы малоем карціны,
кідаем камяні ў мора. У нас
шмат такіх прыемных нейкіх аль-
бумных спраў, якія мы зь ім
робім. Потым я иму паказваю
птушак. Ен нават ня ведаў, што
столкні птушак у нас жыве.

«НН»: На якой мове Вы га-
ворыце з унукамі?

АА: На ўсякай. Нават апоно-
мія кніга, яку я знойшла ў іх у
доме, была на ангельскай. Ен ве-
де беларускую і ангельскую.

«НН»: Вы казалі, што для
Вас існуе культ сям'і.

АА: Для жанчыны самае га-
лоўнае — яе муж, дзед, баба, гісторыя гэтай сям'і. У нашай сям'і гэта
вельмі пішчотна культивавалася. Мая бацька была арыстакрат-
кай. У нас быў вялікі альбомы фатаграмкай. І я ўдзячна за свой талент фатографа менавіта бабулі, сваім продкам. Яны за-
хавалі ўсе старыя здымкі. Раз на
год у Вільні бабуля прыбралася
ды ішла ў фатастудыю рабіц
чарговы фотапартрэт. Гэта быў
вельмі прыгожы фатаграмкі, але шмат было зыншчана. Яны закопвалі іх у сваіх агародках, каб захаваць. Майго прадзеда
закатавалі і шмат маіх продкаў
таксама, бо яны былі палікі. Сям'я — гэта традыцыі, і ў гэтым
ёсць прыгажосьць, любовь да
адраджэння.

«НН»: Мне здаецца, што ся-
м'я з часам здымаете такое пы-
танне, як сэнс жыцьця.

АА: Ніколі нічога не здымаете,
бо калі ёсць пытанне, то на яго
трэба адказаць.

Чалавеку нельга дараваць глупства

«НН»: Вашая любімая жы-
вёла?

АА: Карова. Але я ўсіх жывёл
люблю.

«НН»: Вы ж прафэсійная
наезніца?

АА: Так, я коней люблю.
Вельмі падабаюцца жырафы,
насарогі, хамелеоны. Але каро-
вы — больш за ўсіх. У каровы
такі прыемны малачны пах, яна
такі зудыхае і вельмі памяркоў-
ная. А калі ён прынясеш хлеб,
яна яго заграбае языком, а ў вач-
ах столкні ўзічнасці, прыгожосці і нават тэатральнасці...
Яна ўся такая трагічная, што
можна выпускаць на сцэну. Я
нават распрашавала гіпотезу, як
сапраудны навуковец, што ўсе
каровы на золку кладуцца гало-
вамі да сонца. І ў Літве, і ў
Платві, нягледзічы на іх нацыя-
нальнасць. Яны ў захалпені
ад першых промяўні сонца.

«НН»: Што б Вы не дара-
вали чалавеку?

АА: Не даравала б глупства.
Гэта тая якесьць, з якой трэба
змагацца. Чым чалавек адрозні-
ваецца ад каменя ці дрэва,
якое само па сабе прыгожае?
Інтэлектам. І трэба яго неяк
несці.

«НН»: Вы сказали, што
жыцьцё трэба ў кайф. Што гэта
для Вас?

АА: Бачыце, якія я раблю кай-
фовы здымкі? Калі праца і ўсё,
што ты робиш прыгожае, зада-
валічне цябе, тады гэта сапраў-
ды выходзіць цудоўна. Я лічу,
што кожны чалавек павінен
рабіць тое, што яму падабаецца
больш за ўсё, тады пра такога
чалавека можна сказаць, што ён
патрэбен. Гэта і ёсць кайф.

Маральнасьць вышэй за ўсё

Выбраўне генэрал-сэнатара Мікалая Чаргінца на пасаду «галоўнага пісьменьніка» Беларусі прымушае больш уважліва прыгледзеца да ягонай творчасці. Піша Але́сь Язэ́лаў.

*Само сабой, яго радкі
Далі б дачэць чытаць бацькі.
А.Пушкін, «Яўген Ангелі»*

У пракаветныя савецкія часы саюзным распублікам належала мець літаратуру. Прычым — усіх жанраў. У тым ліку і дэтактычнага.

На «саназным» уздоўні адпаведную патрэбу задавальнялі: у 1930—1940-я — Леў Авалыч з яго неўміручым «Маёрам Проніным»; затым — адсаджайчы і адседзейшы сваё, Леў Шэйнін з «Запіскамі съледчага»; урэшце, Юліян Сямёнаў, кіт стаў клясыкам жанру, што быў зафіксавана шматлікімі экранізацыямі і перавыданнямі яго міліцыйска-чэцкіх сагаў. Усе яны, у тым ліку і Шэйнін, былі людзьмі таленавітымі, а паколькі дэтактычных аўтараў XX ст. масава перакладаў начальнікі падчас пераходуў (вынікт — хіба што толькі Сымонон), то «нацыянальны ўкраінскі» савецкай імперыі здавальнялі пераважна «Крысьціямі» і «Стайтамі» ўласнага разьліву, што завіхаліся, як поп у талаці, але з душой і па загадзе партыі. Чацьціцы за ўсё гэта былі самі міліцыянэры ці супрацоўнікі КДБ, аж да генэралаў, з доступам да інфармацыі аб рэальных злачынах альбо подзывіах, якія «бэлтрызвалі» «справы №...», а потым атрымалі за іх яшчэ і літаратурны ўзнагароды.

Ня будзем ні ў чым вінаваціць пісьменьніка Мікалая Чаргінца. У тых часы, калі літаратурна творчасць строга рэгламентавалася Галоўлітам, ён быў далёкі на горшым. Канечне, да ўкраінца Раёсціслава Самбукі, на мой погляд, яму было далей, але з функцыяй «беларускага Конан Дойла» Мікалаі Іванавіч спраўляўся ніблага. А калі быў ў тэстах «шурпатасць», прыходзілі на дапамогу рэдактары — так заведзена.

Так палкоўнік, а затым генэрал Чаргінец стаў сібаром Саюзу пісьменьнікаў БССР. Сказкам шырыа: не найгоршым.

Потым систэма рухнула. Рэшткі прафесійных рэдактараў падаліся ў прызвітныя выдавецтвы на волыны хлеб або засталіся ў дзяржаўных, але працавалі ўжо асцярожнай, імкнучыся на надта турбаваць вялможных аўтараў. Таму для свайго аналізу таго, што ўжоў сабой літаратурная творчасць Мікалая Іванавіча, мы возьмем не старыя ягоныя творы, а адзін з новых, шырокая растыражаваныя і ў Рәсей, і ў нас на радзіме — у Беларусі. Праўда, не ў БССР, а ў новай — цалкам лукашэнкаўскай Беларусі.

І раман гэты — «Тайна Авалычнага кабінету».

ВАМ гэта нічога не нагадвае?

Як і належыць вялікаму майстру, Мікалаі Чаргінец вымушаны чуіць рэзагаваць на патрабаваны час. Час абраў яго, каб раз і назаўсёды паставіць да ганебнага слупа ўрад Злучаных Штатаў Амे́рыкі — краіны глыбока варожкай прадстаўнікай саўпарады дэмакратычнага грамадства, якім, мабыць, лічыць сябе Мікалаі Іванавіч, краіны, якай адмайоўліася асновы маральнасьці і пазбаўлена веры ў Бога.

Фабула раману простая. Прэзыдэнт ЗША Джон Макоўлі ўтрас на распусціце, кірлівых уцехах з практикантамі і чыноўніцамі ўласнай адміністрацыі. Не саступае яму і ягоная жонка Сара.

Паколькі балблатовая практикантака Моніка Левін (гм-гм!) пра ўсё расказвае сваёй сабройчы, а тая запісвае ўсё на стужку і перадае азьвярзламу ад пратрапінца на першыя старонкі газетаў «незалежнаму пракурору», пачынаеца дзікі палітычны крыйзіс.

Каб адигніць увагу шырокай грамадзкасці і пазъбегнучы спрадвядліва навіслага над ім імпічменту, злачынны Макоўлі развязвае вайну супраць Югаславіі, якая сабе мірана драмле.

Увогуле, дзесяці я працую гісторыю ўжо чытаў. Праўда, там ўсё звязлося да масавых публікі на газетах. Старшыня камісіі па міжнародных сувязях і бяспеке (нібыта так) савету рэспублікі нашпарыў цэлы рабман. 463 старонкі.

Наўрад ці новаабраны старшыня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі асаўбіста выміраў члеслы бушмэнаў, але да апісання эратычных сцэн ён, здаецца, рыхтаваўся ўсё жыцьцё.

Нічога ня зробіш. Noblesse oblige.

Макоўлі думаета пра Беларусь

Калі хтосьці думаета, што спадар Чаргінец ствараў раман выключна з пісьменьніцкага съвербу, ён глыбока памыліцца. Асоба, паводле пасады абавязаная калі не вызначаць, то прынамсі выказваць публічна асновы замежнай палітыкі Беларусі і разуменне ёю назных

міжнародных дачыненій, Мікалаі Іванавіч сумленна выкануа свой абавязак грамадзяніна і палітыка.

Дзесянін адбываецца ў ЗША. Пікейным жылетам з Інстытуту сацыяльна-палітычных даследаваній пры прэзыдэнце РБ, несумненна, шмат гавораць і асоба самога Макоўлі, і вобразы ягона пыхлівай жонкі Сары, якай марыць атрымка мандат сэнатара ад штату Нью-Ёрк, і дзяржсакратара Хрысьціны Кейс, якай люты несавідзіць «в першую очередь славян, затым индуев, а потым южне мусульман» (с. 40). Дый Моніка Левін, што праходзіць праз ўсю книгу віхлястай хадою, таксама цалкам пазнавальна.

Але насамрэч цэнтрам сусвету ў кнізе зъяўляеца сувэрэнная Рэспубліка Беларусь! У той час, калі Джон Макоўлі не падстайляе свой чэлес Монічыным пухлым вуснам, ён напружана думама пра Беларусь.

«Мы сделаем все, чтобы в странах, поддерживающих теплые отношения с Россией, и в первую очередь в Белоруссии (sic!), у власти оказались нужные нам люди. И сделаем это, во чтобы (sic!) нам ни обошлось (sic!!!)», — заявляет прэзыдэнт ЗША падчас сустрэчы з вышэйшымі асобамі войска і разведкі на с. 21.

«Россия и Белоруссия ведут активную работу с Хусейном», — паведамляе яму жуданская тайну дзяржсакратар Хрысьціна Кейс на с. 40. І працягвае на с. 42: «Оказалось, что Москва находится далеко впереди Соединенных Штатов Америки в разработке портативных зарядов электромагнитного действия. По нашим сведениям, главная роль в разработке этого оружия принадлежит Белоруссии, которая обладает мощным научно-техническим потенциалом».

На с. 141 дырэктар ЦРУ Джэймс Уолш (як ж без ЦРУ?) падхоплівае тэму: «Уже сейчас Россия может рассчитывать на безоговорочную поддержку только одной Белоруссии, которую мы обложили со всех сторон. Я выделил из нашего фонда для спецоперации еще шестьдесят миллионов для раскачивания в Белоруссии лодки (sic!). (...) Правда, надо признать, парламенту этой страны, который не признает Европа, неожиданно удалось переиграть нас и восстановить свои права в Межпарламентском союзе, в состав которого входят парламенты почти всех стран мира. Не спорю, здесь есть и наша вина. Не спорю, здесь есть и наша вина, которая позволила белорусам пробить окно в мир (ізноў sic!)».

Неймавернае веданье беларускіх рэалій дэмантруе і астраван Снайдэр у гутары з прэзыдэнтавай жонкай: «Следы марсианскай жизни в метеоритах обнаружили российские и белорусские учёные» (с. 159).

Зразумела, што пасля гэтага прэзыдэнт ЗША праства абавязаны запатрабаваць сабе ўсю інформацію пра загадковую краіну, якай абыгрывае ЦРУ, адкрывася сілды жыцьця на Марсе, падтрымлівае Расею: «Дайте мне как можно более полную информацию о Президенте Лукашенко» (с. 171).

Пільнасьце — перш за ўсё!

У найкі момант здаеща, што Беларусь сапраўды ўяўляе для пагразильных у юры ЗША неймаверную небяспеку. Аўтар успамінае, што ўсё-такі зъяўляеца генэралам, і пачынае дэмантраваць сур'ёзную абазнанасць у боегатоўнасці беларускай арміі:

«— Численность ее составляет сто — сто двадцать тысяч, она прекрасно обучена и вооружена самыми современными оружием. У них имеются очень большие запасы вооружения. Во времена Советского Союза Белорусский военный округ был одним из самых мощных. Военно-промышленный комплекс после распада Союза там сохранился. В Белоруссии на оборону работают сотни научных учреждений и предприятий. Не исключено и возрождение в республику ядерного оружия» (с. 21).

Зразумела, што пра гэта ў рамане гаворыць не беларускі Чаргінец, а дырэктар ЦРУ. Але ж ён — прэсанаж! Яму ж аўтар ўсё гэта расказаў!

«— Мы расцениваем как весьма серьезные шаги России и Белоруссии в военной области. Они наметили ускорить окончательный ввод в строй очень мощной радиолокационной станции «Волга» в районе белорусского города Барановичи, предприняли дополнительные укрепления совместной системы противовоздушной обороны, границы, унификации подготовки военных кадров» (с. 170).

«Следует отметить, что в последние времена сближение Белоруссии (о, на с. 278 зъяўляеца правильная назва краіны, адным з вышэйшых кіраўнікоў якой зъяўляеца аўтар! — АЯ) и Югославии идет быстро», — выказвае занепакоенасць ўсё той жа Уолш.

«— Надо предпринять меры, чтобы помешать этому, — озабоченно произнес Макоўлі. — У Беларуси много современного оружия, в том числе лучшие ра-

кеты ПВО — С-300, у них несколько тысяч современных танков, сотни самолетов и артилірыйскіх систем... А ведь нам, скорее всего, придется вмешиваться в конфлікт...» (с. 278).

Перажывы кіраўніцтва ЗША і пра тое, што «Мінск распрадаёт свой огромны арсенал, доставшиеся ему после распада Советскага Союза. Толькі в тэкушем году среди известных сделок Белоруссии (зноў!!! — АЯ) фигурируют 19 танков, проданных Северной Корею. 21 бронемашына — Болгары, 3 танка — Оману, 18 істребителей МіГ-29 и 14 штурмовиков СУ-25 — Перу, 9 танков и 6 вертолетов МІ-24 — Судану» (с. 291). Яшчэ імгненне — і беларуское кіраўніцтва выратавала б Мілонавічі!

Але сама сумнае чакае прэзыдэнта ЗША на с. 287. Тут ён даведаеца, што «один учень из Беларуси нашел способ сбить наши ракеты с курса»:

«— Установлено, что белорусский учень Владимир Валентинович Станілевіч, 1944 года рождения, уроженец города Шклова Могилевской области (як жа баз Шклова, даруй, Господзі! Shclow абавязкова павінен прысутнічаць у такой кнізе! — АЯ), доктор наук, сделал открытие. Он специалист в области сигналов и вариационного исчисления. В В. Станілевіч смог установить частоту, на которой работает спутниковая система «Навстар», и изобрел прибор, излучающий с земли специальные сигналы, которые лишают «томагавкі» связи со спутником. Стоимость такого прибора-«излучателя» около двухсот долларов США. Свое открытие В. В. Станілевіч передал Саддаму Хусейну».

І вось жа што сумна! Не дапамагла Хусейну — вынаходка шкловіцага ўраджэнца! Но ня варта наперад давядаць танным прыборчыкам коштам у 200 баксаў?

Зъбіраючы «клубнічку»

Але найбольш майстэрства Чаргінца-мастака выявілася ў сцэнах, якія выкірываюць заходнюю амаральнасць. Адчуваецца, што над гэтымі сцэнамі Мікалаі Іванавіч працаў асаўбіва добра.

«Застелів диван, он (прэзыдэнт ЗША. — АЯ) лёг на него и рассматривал медленно приближающуюся к нему Моніку. Она была хороша! Чуть полноватое тело было стройным, живот подтянут, груди как два полных комка.

Она двигалася к нему, покачівая бедрамі, а он с удовольстві-

ем откровенно рассматривал каждую часть ее нежного тела. Макоули лег поудобнее на спину. Она поняла, что он хочет, и, присев на корточки, начала целовать его шею, грудь, живот, бедра... Гимеев (sic!) нож Джона готов был лопнуть от приятного напряжения, и он тихо сказал:

— Ты — сверху!» (с. 58).

«Она начала нежно и страшно целовать его глаза, губы, шею, грудь. Так и скользили ее полные, чувственные губы вдоль его тела, покрывая все его части поцелуями и легким нежным прикосновением языка (sic!).

Макоули, сдерживая участвующее дыхание, пощупил:

— Интересно, как со стороны выглядит голый Президент Соединенных Штатов?

А Моника, усаживаясь на него, загоняя в себя его горячий, возбужденный меч, прерывисто дыша, впервые назвала его просто по имени» (с. 79).

Не саступае містэру Макоўлі і місіс Макоўлі.

«Совершенно голые, они занимались любовью. На одной из них (фотографий). — АЯ) Хаммер лежит на спине, держа за обе груди Сару, а она сидит на нем. На второй фотографии съемка делалась со стороны. На снимке Сара стоит на четверень-

ках, а он вставляет свой член в сзади» (с. 147).

Праўда, здымкі аказаліся сферальфікованымі. Экспэрт на судзе шчыры заявіў: «По харacterным признакам я пришел к выводу, что половій член не принадлежіць містэру Майклу Хаммеру. Одновременno я пришел к выводу, что этот член в силу его нестандартности, скорее всего, принадлежіць мужчице африканскага происходжэння из племені бушменов в Намибіі» (с. 204).

Ёсьць шмат чаго на съвеце, дружка Гараций, Што невядома нашым нудрацам!

А вось Мікалаю Іванавічу Чаргінцу вядома. Наўрад ці ён асаўбіта вымыграў чэссы бушману, падлічаючы сярэднеарытмэтычны памер «годнасці» мужчын племені, але да апісаньня эратычных сцен ён, здаша, рыхтаваўся ўсё жыцьцем.

Ці то Швэйц, ці та вольнапісны Марак у неўміручым Гашакавым рамане называлі бяскрайднага імпэратора Аўстрый «дзедам Прагулкінам». Чытаеш гэтыя і іншыя сцэны, па-майстэрску напісаныя генэралам Чаргінцом, і разумееш: «Эмануэль» адпачывае, калі така кніга выходзіць з-пад пяра якога-небудзь беларускага «дзеда Пар-

нушкіна».

І ён яшчэ абурасца, што яго не пускаюць у ЗША! Ен жа першы начаў!

«Насьмешка горкая падманутага сына...»

Я сапраўды лічу пісьменніка Чаргінца чалавекам няздым і па-свойму прыстойным. Ен жа і гэтую самую кнігу пісаў для таго, каб сумленне выказаць сваё разуменне таго, што ёсьць сучаснай Амэрыкай. Так ён саме яе ўяўляе. Там презыдэнты п'юць віскі, закусваючы яго лімонам, чырвонай ікрой і «ку-сочком міса» (згадваеща двойчы). Там толькі і размоваў, што пра сэкс і войны. Там па тэлефоне трэба гаварыць «хэллоў» — нават калі ўсё астаянне гаворыцца на расейскай мове. Краіна та-кам.

І сэкс у кнізе далёка на лішні. Пісьменнік Чаргінец начытаваўся аповедаў генэрала Чаргінца пра інфармацыйную бяспеку краіны і паспрабаваў выкарыстаць мэтад «дваццаць пятага кадра». Багацьце эратычных і напаўпарнаграфічных сцен у рамане — як нажыўка, якую павінен заглынуць ішчансна чытач.

А праз кожныя дваццаць-триццаць старонак яму паралельна — вуснамі дырэктараў ЦРУ і іншых дасьведчаных асоб — будзь беларускага «дзеда Пар-

дучу» паведамляць пра магутнасць і веліч Рэспублікі Беларусь. Міо ўдасца празамбаваць. Пахвалынам ж мэтага, праўда?

Так, Чаргінец — я бы Быкаў. Але ж пры жыцьці Быкава ён у літаратуре і не прэтэндуваў на першую ролю. Ведаў сваё месца. А цяпер Быкава німа. Німа найвышэйшай маральнага аўтарытэту. Алеся Пашкевіч, можа, для генэрала такім аўтарытэтам павінен быць? Не. І Мікалай Іванавіч, які пры жыцьці Быкава іншы раз нават хадайнікам за ўсіх пісьменнікаў перад вышэйшай уладай выступаў, цяпер робіцца кіраўніком расколіні-каў.

Не хацеў ён гэтага, хутчэй за ўсё. Але давалося. Сталін сказаў некалі Фадзеву: «У мяне німа для вас іншых пісьменнікаў». Лукашэнка — я Сталін, ён на такое глупства ўвагі не звяртае. Альтэрнатыўны Саюз пісьменнікаў ўсё роўна быў бы створаны. Ня Скобелеву ж яго ўзнагародзяць?!

Цяпер кнігі Мікалая Іванавіча напоўніна будуть уключаны ў школьную праграму. Іх экранізуюць, інсцэніруюць, выдаць гіганцкімі тыражамі. Сам Прэзыдэнт (не ЗША, канечнай) будзе чытаць сваёй учніцы ўтолас пра прыгоды свайго амэрыканскага «калегі». А школьнікі паставяць

у тупік маладую настаўніцу пытаннем:

— Мар’янна, а што такое «гімесу нож»?

І паспрабуй не адкажы! Трэба адказаваць.

Таму на пытаньне адной з гераініяў «Тайны Авалынага кабінту», якая цікавіца, дзе знаходзіцца Беларусь (с. 108), мы, падобна да Сары Макоўлі, што здымаем ў канцы кнігі парык, здымаем зі сябе псузданім, падпісваёмся сваім сапраўдным імем і таксама вымушаны адказаваць:

— Там, пані Элеанора, дзе працы генэрала Чаргінца ліцацца літаратурай, сам ён — калі не наилепшым, дык галоўным беларускім пісьменнікам, а кіраўнік дзяржавы мае права вызначаць, які менавіта дэпутат будзе камандаваць літаратурнымі часопісамі.

Там, у мінульым.

І ў гэтым — галоўная тайна Авалынага кабінту.

**Аляксандар Фядута,
чытач**

**Чергінец Н.І. Тайна
Овалынага кабінту.**
Політычскі детектив. —
Мінск: Мастацкая літаратура,
2001. Наклад 3 000 экзэмпляраў.

Джынсы ці джынса?

На рэвалюцыю — каліровую, раслінную, тэкстыльную — трэба пакуль што забыцца. Піша Віталь Тарас.

З часам нават самая арыгінальная ідэя ператвараеца ў штамп. А калі штамп злóжываюць, гэта можа выклікаць усегульнае раздражненне. Так адбылося з каліровымі рэвалюцыямі. Спраба надаць тэрміну «свежасць і нацыянальны калір» прывіла журналісту і палітыку сяпраша да вынаходак у сферы каліровых, а потым — у батаніцы.

Дайшла чарга да тэкстыльнай прымесловасці — пранаванна ўзіць на ўзбрасенне слова «джынсаву». Але яно таксама нагадвае нешта знаёмае, хоцы і крыху падзабывае... Рэвалюцыю ў Чхаславачыне ў 1989-м называлі «аксамітнай» (па-ческу — «вэльзватавай»). Такім чынам, кола замкнулася. Аксамітнай рэвалюцыя пасыя шэртага розных трансфармаций ператварылася ў джынсаву.

Праўда, дыстанцыя паміж гэтымі памяціямі прыкладна такая ж, як паміж падзеямі ў бытой Чхаславачыне ды сучаснай Беларусі.

Словазлучэнне «аксамітнай рэвалюцыя» ўспрымалася як вельмі ўдалае і арыгінальнае таму, што яно спалучала ў сабе неспалучальнае. І ў гэтым была парадак-сальна сутнасць новай звязы — рэвалюцыі без арыгінальности. Але пры ўсім гэтым — рэвалюцыя. Бо зъмены ў грамадзкай сівядомасці і ў грамадзкім ладзе пітніцаць гадоў таму адбываліся сапрауды эпохальныя й незваротныя. Хто б і што ні гаварыў пра перакрыткі камунізму ў краінах было га сацыялістычнага літеру, увіць вэртаныне гэтых краінаў да камунізму, ды яничэ савецкага кішталту, немагчыма.

З гэтага гледзішча «каліровыя рэвалюцыі» новага тысячагодзідзя былі яшчэ больш міккія — ні пра якое ламаныне грамадзкай сістэмы ў Грузіі, в Ўкраіне, а тым больш у Кіргізіі гаворкі не ішло. Тым на менш, масы ўздельнічалі ў гэтых

«электаральных рэвалюцыях» пад дэмакратычнымі лέзунгамі. Якіх б задачы ні ставілі перад сабой нацыянальныя эліты, незалежна ад таго, хоць і які ні скарыстаўся вынікамі рэвалюцыі, факт палягае ў тым, што лέзунгі дэмакратыі аказаўся прывабнымі для мільёнаў людзей.

Мара савецкага чалавека

Што ж, на думку ціпераційнай беларускай апазыцыі, можа ў павінна прывабіць людзей — тым больш пры адсутніці дакладна сфармульванай перадвыбарнай праграмы? Сёння людзям пранаванна ў якасці сымбалю, здольнага аўтадаць усім людзей добраі волі, джынсы. Але ў сучаснай расейскай мове ёсьць вельмі падобнае паводле гучаныя слова «джынс», і азначае яно прыкладна тое ж, што «түфта» — гэта значыць нешта несандройнае, таннае. Думаеца, той, хто хашеў увесыць слова «джынсаву» ў сучасны палітычны контэкст, пра гэта не падумай. Хутчэй за ўсё, гэты сымбал не звязаўся прадуктам дэйнасці некіх палітэхнолягіяў, а нарадзіўся зусім выпадкова, спонтанна — як практыка настальгіі па часах перафудовы.

Менавіта тады, пры канцы 1980-х, джынсы зрабілі сваіго роду прыметай нефармалёў, інтэлектуалаў, артыстуў, рэвалюцыянераў і ўвогуле людзей свабодных прафесій. Да гэтага ў СССР джынсы былі прыметай заможнасці. Яны былі прадметам дэфінту, прадметам мараў савецкага чалавека. За імі ганяліся, іх куплялі на чорным рынке за шаленыя грошы. Успамінаеца, як скараткі камсамольскай арганізацыі Белдзяркітэрады пазбавіўся сваіх пасады пасля таго, як прывёз з камандзіроўкі на Брацкую ГЭС (як тады казалі — аду з ударных будоўляў камунізму) чамадан джынсаву і выгадна прадаў іх калегам па працы.

У тых часах зрабіўся жарт пра багатага грузіна, які патрабаваў у зубнога эхініка за любыя грошы ўставіць яму не залаты і не плютынавы зуб, а джынсавы!

Такім чынам, заклікаючы да «джынсавай рэвалюцыі», лідэры апазыцыі, як падаеца, ня надта сабе ўяўляюць, да каго канкрэтна яны апэлююць і што хочуць

сказаць. Камуныці гэта можа падацца дробнымі чаплянінамі да слоў. Але насамрэч гаворка вядзенца ня толькі пра слова (зборы палітыкі), але і пра нешта значнае больш істотнае — пра тое, што стаіць за словамі.

Бі першы, Фрэдзі!

Пакуль апазыцыя сама ная вызначыцца, чаго яна хоча ад дэмакратычнага электрата — і чаго чакае ад выбараў: іш падтрымкі на выбарах, ці шырокіх актыўных грамадзкага непадпрадкаўніння, прыхільнікі апазыцыі таксама ня будзяць ведаць, чаго ад іх хоць і што ім, уласна, трэба рабіць. Чаму, напрыклад, трэба ішыць на выбараў, калі апазыцыя заяўляе, што яны будуць сафалыфікаваны, што вынік іх загадзія вядомы і што ў краіне ўвогуле якія сымбалі, здольнага аўтадаць усім людзей добраі волі, джынсы. Але ў сучаснай расейскай мове ёсьць вельмі падобнае паводле гучаныя слова «джынс», і азначае яно прыкладна тое ж, што «түфта» — гэта значыць нешта несандройнае, таннае. Думаеца, той, хто хашеў увесыць слова «джынсаву» ў сучасны палітычны контэкст, пра гэта не падумай. Хутчэй за ўсё, гэты сымбал не звязаўся прадуктам дэйнасці некіх палітэхнолягіяў, а нарадзіўся зусім выпадкова, спонтанна — як практыка настальгіі па часах перафудовы.

Дарочы, дзякуючы героям вэстэрнаў — каўбоям, якія наслід джынсы ў якасці рабочай вопраткі, — гэты стыль адзення ўзяўся: «Бі першы, Фрэдзі!»

Новых ідэй не шукаюць у сэнанд-хэндах.

зрабіўся папулярным ва ўсім свеце. Аднак папулярнымі героямі кіно іх зрабіла не экзатичная вопратка, а іхны стыль падвойдзінаў — ражчусаць, мужнусаць, высакороднасць, любоў да свабоды.

Жыцьцё не кіно. Сымешна было бы заклікаць лідэраў беларускай апазыцыі стана-

віца падобнымі на каўбояў Мальбара. Але й падобенства з шэксціпраўскімі персанажамі накшталт Гамлета беларускім палітыкам папулярнасьць у шырокіх масах наўрад ці прынясе. Увізаўшыся ў палітыку, як трэба пытца, быць або ня быць.

Можна пасыміцца, напрыклад, з Пазнанскай прапановы прыйсці ў дзень выбараў паслы галасавання на цэнтральную плошчу Менску й прывесці да прысягі новаобронага ўсенароднага лідэра. Можна называць гэту ідэю ўтапічнай, адарванай ад реальнасці. Але гэта, прынамсі, дакладная і зразумелая схема дзеянняў, якая на праста мадэльное неікі варыянты падзеяў, а пэўным чынам праграмуе развіццё гэтых падзеяў — ва ўсялякім выпадку, нацэльвае людзей на канкрэтныя дзеянні. Упэўненасць на поспеху... Такую ўпэўненасць (ці самаўпэўненасць) заўсёды дэманстравалі Напалеон, Ленін, Кастро. Яе звязычна дэманструе дзеяны кіраўнік Беларусі. Сёння ён выразна ізврвеца, паказвае, што і яму страх паразы не чужі. Цудоўна! Але што дэманструе тым часам апазыцыя? Джынсы і сваю любоў да іх?

За работу, таварыши!

Што й казаць, інтэлекуал трапіўся на паношаным джынсавым касціоне, у акуляхах, з бараўдом і дургім власасамі — персанаж сымпатычны й дарагі сэрцу такога самага старага інтэлекуала. Аднач учараціх дысыдэнтаў, гіп і рокераў на трэба пераконваць у перавагах дэмакратыі над дыктатурай. Савецкая ўлада заўсёды з чымсці і кімсці вавіла на побітавым узроўні — са стылягамі, «валасацкімі», лысымі. Ня выключана, што і ў беларускіх школах ды ВНУ хутка пачнучу змагацца за правільны стыль адзенняў і прыстойныя паводзіны, сачыць за даўжынёй спадніцай і валасоў. Але сёньня пакуль яшчэ самас страшнае для ўладаў — гэта думкі. Жаданье думаць і гаварыць па-беларуску ўспрымается ўладамі як варожыя паводзіны, як чужыя съетапогляд, здольны падарваць дзяржаўны лад, дыскредытаваць яго перад усімі свяствам. І яны не памыляюцца.

Насамрэч ні вакна, што апранацца. У 1968-м у ческія студэнцікі аўдзіторыі прыходзілі інтэлекуалаў, лідэры Праскай вясны. Толькі вельмі нямногі з іх тады апраналіся так, як будучы прэзыдэнт краіны драматург Гавал — у швэдэр і джынсы. Большасць былі апрануты ў строгія касціомы, гальштукі, чарапікі. Але яны гаварылі спадзінамі на зразумелай ім мове, з гумарам размаўлялі на самыя сур'ёзныя тэмы — і аўдзіторыя адказвала ім прызнаннем.

Ня ў джынсах реч і на ў тым, на чым яны тримаюцца, а ў тым, што людзі носяць на плачах.

Нават бальшавікі, якія не вызначаліся цярпіўшыцаўцю і талерантнасцю, разумелі важнасць падрыхтоўчай працы ў народных масах і не ўхіляліся ад яе (нагадаем, што большасць бальшавікоў паходзілі з разначынаў і апраналіся ў скуркі — тагачасны аналаг джынсаў). Марыц, што большасць беларускіх выбарцаў пойдуть за інтэлекуаламі зь іміджам савецкіх фізыкі і лірыкі ўзору 1960-а — 1970-х, значыць лунаць у рамантых воблаках. Параза Шушкевіча і Пальника на прэзыдэнцкіх выборах-1994 гэта засвідчыла.

На рэвалюцию — каліровую, раслінную, тэкстыльную — трэба пакуль што забыцца. Толькі цяжкі штодзённая праца з электраратам здольна нешта зъмяніць. Працы хопіц і фізыкі, і лірыкі. Наўрад ці гэтая праца нешта зъменіць у грамадстве ўжо заўтра. Але, тым на менш, пачынаць гэту працу трэба было яшчэ ўчора.

Джынсы — зручная вопратка. І яны больш за тое. А што стане сымбалем сёньняшній Беларусі — гэтае пытанае лепей пакінуць будучым прамудрым гісторыкам...

ІВАНІКАУЛЯН

«Даты, імёны, падзеі, прозвішчы»

Апошняе прыжыцьцёвае інтэрв'ю Франціша Бартуля

Нарадзіўся я ў 1918 г. у вёсцы Бярозкі. Чароўныя краявіды нашай вёскі склаўся даслікль азёр'я, якія ўліваліся ў магутную Дзвіну, — нішмат у съезце такіх прыгожых, казачных мясцінай. За дзесьць кілямэтраў ад нас, цераз раку, узыходзіла купальня палацоў сабораў. Нягледзічы на тое, што да стара-жытнай беларускай сталіцы было рукою падаць, магчымасці наведваць Палацак мы ня мелі. Лёс так склаўся, што нарадзіўся я на трэтыгоры Латвіі. Аднак латышуў на Бярозках не было — толькі беларусы, але яны бы не патрыятычныя згуртаванія

ячтывны, зрусыфікаўны. Бацкі — Аляксандар і Адэлля — былі непісьменныя, усё жыцьцё працавалі на гаспадарках. Старэйша-га брата Валента я на ведаў — ён памэр да май-го нараджэння. Вінцэнты служжыў у латвійскай і са-вецкай арміях, памэр пасля Другой сусветнай вайны. Цяпер жывуць толькі брат Янка ды сяст-ра Марыя.

Ал 1934 г. (пасля пера-

Ад 1914 г. (насылілі першавароту, ажбыцьцёўленайа прэзыдэнтам Карлісам Ульманісам. — *«НН»*) латыскія ўлады начали жорсткі наступ на ўсё беларускія вайны трапілі на ўзмеждэнні падлон у Шчэпін, што на Балтыцы. Аднак дзякуючы таму, што вонкава яны быў падобны на тыпавага савецкага салдата й добра

Франціш Бартуль з жонкай Верай і дачкої Ганнай

ведаў нямецкую мову, немцы прызначылі мяне ў лягеры перакладчыкам. З лягеру я і ўшёк. Паехаў на вакацыі на Радзіму й на вярнуўся.

адроздненые ад латышоў, зямлі мелі малыя жылі значна горш за іх. Таму наймаліся да латышоў на працу — іх няшмат было ў Білорускай, таму працоўных рука не хапала.

У 1937 г. я скончыў у Дзьвінску сирдарно школу, празней кіас — чысленскую настаўніцкую семінарыю. У 1940 г. быў набілізаваны ў савецкую армію. Пасля пачатку вайны трапіў на нямецкі палон у Штрасене, што на Балтыцы. Аднак дзякуючы тому, што вонкава я быў падобны на тыповая савецкага салдата й добра

—
—
—

ваў перакладчыкам пры галоўным штабе Франца Кушала — вельмі паважнага, спакойнайчага чалавека. Па працоўных спраўах час та спатыкаўся і з Радаславам Астрожскім. Добра ведаў я і Іусевалада Родзьку — вялікага беларускага патрыёта, жыцьцё якога скончылася вельмі трагічна. Роўна як жыцьцё тысяч ягоных калег і паплечнікаў. Тэрба канстатаўшы, што беларусы не былі такіх добра арганізаваныя, як латышы ўз'ядноўці, і кожны крок даваўся нам з пажажаццям.

З набліжэннем Чырвонай Арміі мы пераехалі ў Кёнгісбэрг, дзе я працаваў у Камітэце самапомачы сysterаку беларусаў, якіх прыяжджалі без дакумэнтаў. Потым адтуль, разам з

Родзькам, мы ўцялі.
Біскуп Балыслай Слоскано
дапамог мне здабыць папе-
ры, макочы якія, я мома
вольна перамішчаша па
Нямеччыне, бо мае вайско-
ва дакументы мяне б за-
губілі.

З Кінгісбергу я накіра-
вауся ў Баварію, дзе выву-
чай філозофію ў Мюн-
хенскім каталіцкім універ-
ситеты. Правчуўшыся год і
пераехаў у Рым, уладка-
вауся ў Грыгарыянскій
ўніверсітэт на той жа
філозофскі факультэт. Ву-
чыўся разам са мною Янка
Садоўскі (1926—1982), які
памер у Канадзе. Асы-
родзідзе там было чыста
польскае, але нас, не-
калькіх беларусаў, апякай
прагляд Пётра Татарыновіч

З жонай Верай, якая паходзіць з-пад Гомелю, мы ажаніліся ў Ангельшчыне. Маєм дваіх дзяцей. Дачка Ганна — доктар стаматалёгіі, замужам за вядомым беларусам Серхуем Сокалавым-Воюшам. Сын Антон — аптэкар. Ганаруся, што дзеце, асабліва дачка, цудоўна размайліва ў роднай мове. Сумна, аднак, алі ў ЗША беларуская справа замірае: старыя адыхаць, а большасць маладых эмігрантаў цікаваць толькі гроши...

Адзінец, Нямеччына

Пракуратура дбае пра гістарычную спадчыну

Пракуратура Віцебскай вобласці зрабіла праверку помніка гісторыка-культурнай спадчыны. У «Рэкамэндацыі аб ліквідацыі парушэння заканадаўства аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны», падпісанай намеснікам пракурора М.Кашпарам, пералічваюца факты парушэння — несанкцыянованыя раскопкі, адсутнасць ахойных зонаў ды абавязацельстваў. Піша Адам Воршыч.

Супрацоўнік пракуратуры Дзмітры Рудакоў у інтэрвю «НН» зазначыў, што праверка ладзілася з інцыдэнтамі самой пракуратуры: «Падумалі, што ў гэтай сферы могуць быць парушэнні, і вырашылі правесці праверку. І вось атрымалі такі вынік». Выўлена некалькі дзясяткаў парушэнняў — ад Браслава да Віцебску. Вінаватыя — мясцовыя ўлады да камунальных служб.

Высьветлілася таксама, што не падпісваліся дакументы на сядзібна-паркавы комплекс XIX ст. у в. Волынтаў Дрысенскага раёну (ААТ «Верус»). Ходзіў будынак ужо ў аварыйным стане, анікі захадаў для яго ратавання ні разбураеца драўляны калодзежны шацёр XIX ст., на Замкавую гару горадзе бескантрольна ўезжалі дэзды машины, разбураючы культурныя слой.

У парку її Бешанковічах мясцовас жыліўёва-камунальнае предпріемства праvodзіла несанкцыянаваныя работы, на паштовай станцыі XIX ст. у в.Кузьміно Гародоцкага раену міняні страху без дазволу Мінкультуры ды наўкувага кіраўніцтвы работамі. На Braslaўščynе вядуцца несанкцыянаваныя раскопкі: на замчышчы ў Дрысывітах, на высіле Замак, у Іказны. У самім Brasлаве

Базылянскі кляштар у Воршы. Пяць гадоў таму тут можна было жыць. Праваслаўная царква, якой ён перадаецца, дагэтуль не падпісала ахойных абавязацельствы.

лася шыфэрная страха, струхлел
драпуляныя съены. Аднак яг
ўладальнік — прадпрыемств
«Грыгаравічы» — ня рупіца пр
захаваныне будынку.

Сярод парушэнняў заканадаўства пракуратура называе і простадасутнасць ахойных дошак на гістарычных помніках, як в.Кузьміно на згаданай паштова-станцыі і на касыце XIX ст.

в Рамні Гаралопкага раёну

Парушэнны вяйулены нават у Віцебску і Полацку. Полацкі ўніверсітэт, рамантуючы перададзенны езуіцкі калегіюм, зьнішчае пада-

логавую плітку XIX ст. Легась там-
сама былі злынішчаны драўляны
ваконны і дэзвіярны праёмы.

не перадачы праваслаўнай царкве: 18 каstryчніка аршанскія благачынны прынялі будынак, праз месяц мусіл падпісаць ахоўную абавязкастельствы. Аднасагдзельце съвятар не падпісаў дакументу: то часу няма, то самога ў горадзе. Са сънчжай зімы 2003 г. будынак стаць без страхі й наступіваю трухлее. Яшчэ адна-дзве такія зімы — і будынак ростаўцаўца будзе немагчымы. А пяць гадоў таму тут можна было нават жыць.

Нават у абласным цэнтры, Віцебску, разбураюцца гістарычныя будынкі па вул. Дзімітрава, Партизанскай, 3, на Смаленскай плошчы, 12.

Паводле слоў Дз.Рудакова, адказ на праукорускую праверку з абываканкам быў хуткі: чыноўнікі прызналі парушэнны ў галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны й папрасілі час на выпраўленне хібай. «Пімат дзе не быў падпісаны нават ахоўныя абавязкацтвы — цяпер іх падпісваю».

ішев'яко». Аднак хацеліся б больш рашучих дзеянняў з боку прокуратуры, а не толькі розкэмандыцій. Малі пералічыць вінаватых — прокуратура мусіла бы распачаць кримінальныя справы па фактах парушэння закону. Каб у іншых абласцях бязлічі.

Фатамост «Менск—Бэрлін»

У Бэрліне адкрылася выставка маладых фотамастакоў з Нямеччыны і Беларусі. Наступны прыпынак — Менск.

За часамі ГДР тэрмінам «Kirche von unter» (скарочана «KVVU», у перакладзе — царква, якая ідзе ад «нізой») называлі нефармальны саюз царквы і вальнадумнай інтэлігэнцы. Дысындэнты маглі адносна свабодна амбінвазда думкамі ў памяшканнях, якія належалаць царкве, бо яна таксама была нездаволеная рэжымам. Ціпер у Нямеччыне дэмакратыя, у адрозненіі ад не такой ужо й далейкай Беларусі, чые мастакі ніярэдка маюць больш шанці паказаць свае працы на Захадзе, чым на радзіме. Таму беларуская андэртрункт-культура паціху-патрою, але пррабівае шлях у агульнаўрапейскую прастору свабоднага мастацтва. Так, 25 лістапада ў бэрлінскім клю-

бе «KVVU» ў раёне Прэнцлаўэр-Бэрг адчынілася супольная выставка шасьці беларускіх і нямеччынскіх фотамастакоў і фотакарэспандэнтаў «Бэрлін—Менск. Альтэрнатыўныя погляды».

«KVVU» — клуб моладзеў і нефармальны, таму запрошаныя фатографы цалкам адпавядалі яго іміджу. Двое — Кай Анакер-Сантаровіч і Фолькер Бартон — нарадзіліся ў Нямеччыне, троє — Максім Шумілин, Міхail Лешчанка і Ксения Мурач — жывуць у Беларусі, яшчэ двое — Андрэй Логінай і Зыміцер Ляльчук — заходзяцца ў творчым пошуку паміж дзіўюма краінамі. Арганізавала выставу група аднаўдумдай, якія лучаць супольныя інтарэсы і даўніе сіброўства, завязанае ў розных пунктках на лініі Менск—Бэрлін. Правесці выставу дапамог ініцыятывы фонду Роберта Буша.

Выставка ў Бэрліне — гэта погляд маладых мастакоў і журналістаў на Беларусь праз вока фотааб'ектыва. На адкрыцці

выставы 25 лістапада быў сапраўдны аниляг — каля 300 наведвалінікаў. 28 лістапада, падчас заключнай дыскусіі, арганізаторы наўпівали боршч ды наскладалі ў талеркі дранкі з грыбамі ды мясам. Імпрэзы такога кіпталту — дадатковая нагода пераканацца, што кола лодзей, якія жывуць у Нямеччыне але пічыя цікавяцца Беларусью, досьць пікрайко.

Праект будзе мець працяг у Менску. Тыя самыя фатографы прэзентуюць стаційны публіцы свой погляд на Нямеччыну. Адкрыцце выставы — 23 снежня ў 18-й гадзіні ў незалежнай менскай арт-галерэі «Падземка» (працізкт Скарэны, 43). Як кажа Ганна Анакер-Сантаровіч, адна з арганізаторак выставы, «Падземка» — адзінае месца ў Менску, дзе можна выстайліць андэртрункт-культуру без праблем з бюрократыяй.

Алесь Курдыцкі,
Бэрлін

Наймалодшая наведнікі выставы, пачаставаўшыся дранкі, зладзілі танцы.

«Рок-кола» расставіла ўсіх па месцах

У Полацку прайшоў 15-ты фэст «Рок-кола» з узделам сарака камандай.

Мясцовыя, менскія, маладачанская, віцебскія, магілёўскія, бабруйская... Галоўнае адрозненіе ад «Басовішча» — разнастайнайсць стыліў. Джаз-рок, гардкор, інструментальная музыка. Фэстываль падтрымалі гарадзкія ўлады, што бывае рэдка. Першы прыз — элекトラритары — атрымалі ённа-блозавы віцебскі гурт «Восьмы дзень».

Лаўрэатамі таксама сталі «Гаварыны Маўэр» (Магілёў), «Індра» (Полацак), «Primus Inter Pares» (Наваполацак). Старшыня журні Юры Цыбін запрасіў ўсіх узделынікаў «Рок-кола» актыўна падаўцаў заявы на ўздел у «Рок-карананцы», якія мae адбыцца пры канцы студзеня.

На гала-кантакце выступілі «N.R.M.» — гэта іхні першы канцэрт у Полацку.

Арганізатор «Кола» Сяргей «Аніса» Анишчанка пінінаваў сёлета зь ім разыўтатацца. Але гэтага не дали зрабіць музыкі. А прадстаўнікі ўладаў са сігнамі гаварылі пра трываласць традыцыйнага полацкага року.

Сяргей Будкін

Магілёўскія глюкі

Новы лідэр «Тузіна гітоў», магілёўскі гурт «Глюкі», узънік у 1998, але толькі сёлета записаў дэбютны альбом — «Humanoid». «Глюкі» маюць шалённыя рата-

цы на тамтэйшай FM-станцыі «Наша радыё», і ў іх ёсьць шанцы пасехаць на расейскае «Нашествие».

Дыск «Humanoid» цалкам складаецца зь песьняў на беларускай мове. Прэзентацыя адбудзеца 9 снежня.

Гурт вылучаеца сваім стылем — каліфарніскі панк, — рэдкім у Беларусі. Экспэрт «ПТ» Сяргей Дубавец лічыць, што «Глюкі» зь песьній «Ападкі» справіліў здаймаючы першае месца: «Бо гэта гіт, гатовы прадукт, загорнуты».

СБ

Вынікі туру камэнтуе Сяргей Дубавец. Празлаухаць песьні можна ў Інтэрнэце на сайце праекту «Тузін гітоў» і ў радыёэстэрно штолпотніцы на хваліх радыё «Менск» (92.4 FM) у 23.00 у праграме «Тузін гітоў з Алегам Хаменкам».

Кіркегар:
«Супрацьлег-
ласьць граху
— гэта ня
цнота,
а свобода».

Бацька Экзыстэнцыялізму

Філёзаф Валянцін Акудовіч на 150-годдзідзе са смерці Сёрэна Кіркегара, заснавальніка экзыстэнцыялізму.

Богу ўсё можна

«Вера Кіркегара ў Бога ня ведала межаў. Ен змог зразумець Бога на толькі як таго, хто ўсё можа, але як і таго, каму ўсё можна. Тому любі Бога і не гублій веры! Яго — «нават калі раструпчыца ўвесь съвет і распавяцца ўсё элемэнты, ты павінен верыць». Кіркегар жорстка кіртыкаваў афіцыйную царкву за тое, што ў ёй нічога не засталося ад сапраўднага хрысціянства. Сёня мы хапае «свайго Кіркегара» Расейскай праваслаўнай царкве, асаўліва ў Беларусі».

Няма прарока ў сваім часе

«Да Кіркегара ўзўрапейская філозофія не звязала ўсія на прыватнага чалавека, займаючыяся — за вынітак Сакрата — універсальнымі складнікамі съвету. Кіркегар быў першым, хто заклаў падваліны філозофіі «уласна чалавека» (пазней яе назавуть экзыстэнцыялізм). Цікава, што на «дацкага Сакрата» забыліся амаль адразу пасля яго смерці. У біографічным споўдіку філёзафаў, выдадзеным у 1879 г. у Капенгагене, не падалі імя свайго самага знакамітага філёзафа! І толькі на пачатку XX ст. нямеччынскі інтелектуалы звязрнулі ўсіту на творчасць Кіркегара, якога цяпер увесь свет вызнac as «бацьку» экзыстэнцыялізму».

Беларус для Кіркегара

«Бадай, толькі адзін «беларус» мог стаць цалкам адкватным «пгрсанажам Кіркегара» — Федэр Даастаеўскі (і сам, і ягоныя героі). Дайтось таму, што ў ім нічога не засталося тыўпова беларускага. Мы — антаглітчны народ. Мы — зямля, камень, дрэва... Дрэва дзе вирасла, там і стаіць. І толькі хіліца пад бурай у той ці

іншы бок. Канчэўскі стварыў цудоўную мэтафору беларускага кону — «адвчны шлях», — якую можна чытаць па-рознаму. У мяне свой варыянт: беларускі кон — гэта шлях бяз руху па шляху».

Роспачробіць чалавека чалавекам

«Паводле Кіркегара, шчасліві, задаволены сабой і жыццём чалавек — гэта толькі «бадванчыкамі» былі Адам і Ева ў Эдеме. І толькі калі Бог выгнаў іх у рэальнае жыццё зъ яго бедамі і нястачамі, яны спаквала пачалі рабіцца людзьмі. Страх, роспач, адчай — тыя стани, працы якія чалавек можа адпукніць у сабе сапраўднага чалавека. Таму, калі пагадзіцца з Кіркегаравымі кіртыкамі, у беларускіх куды болей падстай лічыць сябе «чалавекамі», чым у самазадаволеных заходнэўрапейцаў пі амэрыканцаў».

Запісай Андрэй Расінскі

Леаніду Галубовичу

*Я вижу их в сумерках утренних, суровых богов Скандинавии.
В дыхании воздуха зимнего все едут они на конях.*

К. Бальмонт, «Синезнайя басі»

СЛАВАМІР АДАМОВІЧ**Шляхам палачанаў**

Ня буду хітрыць, я ехаў у Нарвегію з надзеяй дастаць работу, зарабіць грошай і вярнуцца ў межы Радзімы. Але, але... Работы не дастаў, гады лятуць, і я ўсё больш і болыш аддаляюся ад той «роспуплічкі ЭРБ», якую так неўтраймоўна «любіць» беларускі ўзурпатор. Не бліжэйшая да мене і Беларусь, якую абіяса набудаўць беларускія апазыцы. Аднанак, аддаляючыся ад чагосьці, да чагосьці набліжаюся. Я набліжаюся да Нарвегіі. І чым бліжэй, тым вастрыжымі робіцца любоўныя зрок, слых, нюх і адчуўянне смаку...

Шлях на Поўнач нарвэскую пачаўся з Поўначы расейскай, ад станцыі Унечжа Анескага раёну Архангельскай вобласці (маецца на ўзвесі месца нараджэння пэты — **«НН»**). Потым я працаваў у Каэрлі ў 1989—1990 г., — прыгожым паўночным краем, з якога значна бліжэй да нарвэскага Нордкапу (самы паўночны пункт краіны — **«НН»**), чым калі дабраца з Менску да Осла праз Нямеччыну праціў Скагерак. Але менавіта гэтым другім, даўжэйшым — шляхам гады назад я і набліжаўся да месца свайго новага побыту.

Штосьці падказвае, што прыкладна такім шляхам — праз расейскую Крайнюю Поўнач і паўднёвую ўсходнюю ўзбярэжжя Балтыкі — выходзілі нашы працікі на апратыўны прастор, здабываючы паўночныя забалтыйскія кантынент, які потым назавуць Скандинавію.

І ў старадаўнія часы — як і сёньня — нас было многа, а вольных і ўрадлівых месцаў — мала, дады тия занятая суседзямі і суплеменікамі. Паставянныя міжусобіцы звязывалі, і многія кнізі кідалі ваяваш, ладзілі стругі ды вяліас дружыны на пошкуні новых абедадаў. Чуе мой дух, што белы чалавек трапіў *сюды* адтуль, ад нас, з Кіеўскай, Паўночнай і Белай Русі (Літвы). З напых пушчай прынесён ён у Нарвегію бадай адзін з галоўных сымбалій народнай арнаменталістыкі — васьміканцовую (палескую) зорку, якая сядзіць усіх іншых найбольш эстетычна дасканалай.

Мова

Другі год хаджу ў школу для дарослых — вучу нарвэску. Калі ў настроі — цівільна настаўніцай. «О, я!» — рэагуюць яны на заўвагу, ці я на напішы мовы прыўяндараваў іхны *«svøger»*, пакінуўшы на самое напішы *«svøgare»*. У нарвэскай гук *«ш»* вельмі актыўны, але ў слове *«svøger»* перайшоў чамусці *«ш»*, а ў нашай застаўся. І як гучыць! — пшага, пшага, пшага. Затое імя маё майм ноўым землякам не дасці — шпяняцьца *«Шлава»*.

Самае неўмавернае-пракаоче ў гэтым тое, што ў менестве я сам

сваё імя не вымаўляў правільна, у мяне таксама *«Шлава»* атрымлівалася. І вось аднойчы маці пашыла наўчыць мене як сълед. Быў яны вераснёўскі надвячо-рак, а прыйшоў з пачатковай школы, пасеў і мусіў чытаць пропсі. Чытаў нармальна, адно шпялявіў. Засеў на ўласным іменчку, няме місце *«Слава»* не ішло ў вусны. Прасіла мене маці, прасіла, а потым выхала з-за сыпні вяроўчыну дыя перацягнула ёю колькі разоў. Страс быў вялікі, боль і крыўда, і тады я нарешце залімантаваў правільна. Хто тады мог узвіць, што па сарака гадах я сам буду вучыць маіх нарвэскіх настаўнікаў: гаварыце правільна — *Slava, Slava*...

Вяртаемся да тэмы. Слова *«Мурманск»*. Паглядзеўшы на яго *нарвэскім* вачыму, убачым, што назва расейскага гораду складаецца з двух нарвэскіх каранеў: *«сног»* (чытацца *«снур»*, праз *«»*, і азначае *«масці»*) і *«спанн»* (чала-век, мужчына). Чаму не ўвіць сабе, што назуву гораду далі колішнія нарвэскія паморы, якія марылі *«матынчу»* зямлю і спадзяваліся ў ёе вярнуцца? Так што Мурман — гэта *«маці чалавекаў»*, *«слодкая маці»*.

Сёньня ў Каэрлестве Нарвегія ёсьць два афіцыйныя варыянты мовы — букмал (літаратурна) і нюонрек (нованаравэская). На радыё і тэлебачанні гучыць у навінах і мова каранінх жыхароў — *«саам»* (*samisk spek*).

У Будзе (Буд'ё — *Bodo*. — **«НН»**) верхаводзіць мясцовы дыялект, які істотна адрозніваецца ад літаратурнага. Бывало, што жыхары Осла мусіць гаварыць па-ангельску, каб зразумець суплеменінка зь якіх-небудзь віспаў на поўначы Нарвегіі.

З кожнай засвоенай фразай, з нарвэскім словам, якое трывала ўмошчваецца ў спратах памяці побач з беларускім, я набліжаўся да народу, сярод якога пакуль жыву. Набліжэнне гэтася бывае іншы раз і прыемным, а часцей — бягтэжыць і злуе.

Дзімі ў школцы настаўніца климатэргичнага веку дала зদаны напісаць запраншыне на вечарыну, дзень нараджэння ці які іншы фэст, пры гэтым трэба ўжыць фантазію. Ну, думаю, чаго чакаю, а фантазіі ў мяне як за-надта. Ну і пішу па-нарвэску: *«Mílala džayúncika, запрашаю цябе на наша старое месца, дзе аднойчы кароткім зімовым днем мы пазнаёмліміся...»* Падзываю *«бу-чыцельку»*, прашу правільнасць будовы сказаў праверыць. Падыходзіць яна, глядзіць і тварыкам, як здалося, пямянне. Аказваецца, так, як я запрашаю, нельга па-нарвэску! Кажу, вы мне граматыку, граматыку глянцы, а я як запрашаю, гэта мая справа. Не, уперліся і цвердзіць: не разумею, не пашараваць... тут я ўжо ўхадзіўся, плонуў у душы й перапісаў прыклад з дапаможніка: каб па-нарвэ-

Славамір Адамовіч (другі злева) з нарвэскімі сябрамі.

ку.

А фантазія, спытаеш ты? Дык вучыцелька мела на ўзвесі гатовыя карцінкі, якія трэба было выбраць з працаваных кампютарнай праграмай і размысляць на сваім *«правільным запрашэннем!..»* Такі думы!

Эты выпадак — яскравы прыклад зарэгламітаванасці нашай далейкай і добра-такі забытай родні. Як і немцы, насы родзічы рэгламентацію і любоў да парадку часта даводзяць да абсурду.

Нарвэская «еканомія»

Цывілізацыя прадакуе неймаверную колькасць гламузды. Мільёны тон лесу ю нафтапрадакуя перарабляюць на ўпакоўку-тару. Рынак не ўпакуец — не прададзе! І таму пакуюць. Глядзіш і думаеш: ды во гэтая ўпакоўка больш каптуе, чым таўсць храны, што ў ёй!.. Зрэшты, і за адно, і за другое плаціць абдзіўбаны рэлямітаванасць.

Нарвэская гаспадняня, каб здаць скарыстаныя плястыкавыя і кардонныя ўпакоўкі, мусіць іх мыць! Калі я праходжу каля чысьценцікі лялечных домікі і бачу ў вялікіх празрыстых мяках чыста вымытые пупкі з-пад маргарыні, шакаладнай пасты, малака, съмнаты, я ледзь на ўголас цытую Маякоўскага: «Ешь анансы, рябічинкі жуй!..»; мне хочацца напісаць заіву ў партыю Лімонава, пабрататаца з лева-нархам Ушкіным; я адчуваю сібе членам *«Аль-Каїда»*, і, нарэшце, у мяне перад вачымі паўстаючы менскі дворыкі з разьвешанымі на авшарпанініх бальконах попіз-тыванавымі мішечкамі. Іх памылі беларускія гаспадыні. Не ад добра гэтыя жыцьці, а каб зберагчы лішні рубль і купіць за які-ніякі вітамін для сваіх дзяцей.

А што прымушае нарвэскую гаспадыню расходаваць працьлі

ную пасту, гарачую ваду й свой волны час на мыцце ўпакоўкі, якая, па задуме невядомых міне нарвэскіх эканамістў, пойдзе на другасную перапрацоўку? Эканомікі? Нежаданыя плацінікі пенню камунальнай гаспадарцы? Так. Рэгламент, адмысловы парадак? Так. Таму на праціву 2518 км нарвэскіх трэтыродаў ад Нордкапу да Ліндснсу на поўдні нарвэскія шароці на кухнях упакоўку. Абы выкінцуць. Каб пачапіць сваё самалюбства. Каб, самі таго ня вedaючы, маліянць карцінку фантастычна пыхлівой цывілізацыйнай паказухі.

Дарагі мой замялкя, грамадзтва, якому больш няма чаго рабіць, як толькі мыць скарыстаную тару, падобна на тых ідэйных партыціаў, якія перад расстрэлам кричалі ў СССР *«Слава Сталіну»* і *«Хайль Гітлер»* у Германіі. Грамадзтва, якое *«еканоміць»* на плястыкавых аліках і ў той жа самы час на той жа самай трэтыройтэ тысячамі тон адпраўляе на съметнікі прадукты (хлеб, сыры, малако, мясо, рыба) падобна... Думай сам, ты такса-ма паста... А я адступіло ўбок і прыгадаю майго тут суседа, чачэна, які заходзіць да мяне ў гості, каб сказаць іншы раз: эх, беларус, каб нас было 10 мільёнаў!.. І дадае: вайна, Трэцяя сусветная вайна, цывілізацый, даўно ідзе. Я ведаю, кажу. Больш за тое, я нават ведаю месца, дзе ляжань-цычныя гэтай вайны...

Апоўната мы з суседам сядаем на ровары і ёдзим за краму *«Ремант-1000»*. Трэба зрабіць прадуктовыя запасы на наступны тыдзень. Сусед чакае трэція нашчадка, я хачу нарэшце купіць кампьютар, каб пісаць гэты тэкст кляўшці. Мы эканомім. Людзі — вялікія глыбкі півам, а калі яшчэ буйнушка ста гараўкі... Я разумею, што перад паходам у бар нарвэжскі добра пaeў дома. І ўсё ж... З настальгій успамінаю я толькі нашу смагонку, але і менскія бутэрбрöды, і каронныя закусы віленскіх піуніў — свініны вусхи...

Год назад у Нарвегіі забаранілі дыміць у барах. Цяпер аматары піу́ца вымушаны цягніцца на вуліцу, каб пусціць дым пасля глыбкі піва. Для суровых памор'я гэта суровы закон. Але закон, і грамадзянін яго выконваюць — дружна паліца перад ухадомі ў бары пры любым надвор'і.

Што Нарвегія дзеўзіц зь Япо-

радня

ній першы месца па ўзроўні жыцця і, адпаведна, па дара-гоўлі, нам вядома. Але ёсьць та-кая драбіза жыцця, назіраючы за якой, бачыш не ўскамлюю-карціну, а самую рэальную. У Осла быў уражаны, калі ўбачыў, як маладая нарвежка, упісці-шы цыгаруту на асфальт, пасыни-шалася паднімъ. Гыдамаў: во-яказ негідлівай... Гыдасць ё паводзіны на аўтаматызм: чалавек проста памкнуўся па сваю рош. Аднак за тры гады жыцця ў На-рвэгіі я ні раз бачыў падобных ўкленчванні. Або як за кубкам кавы ці піве паважніх з выглядом кабеты бычкуюць самакруткі й хаваюць у рэйдуктолі, каб ужо ў іншым месцы дастаць і дакурыць «бычком». Такую нарвежскую «аш-чадніцу» цяжка ўвязаць з сёньняшнім нарвежским багатырствам. Хіба што мне на вочы трапляюцца сапраўды бедныя нарвежцы, вымушаныя эканоміць на недапатках?

Між тым, гісторыя Нарвэгіі аж да адшукання нафты ў 1960-я гады — гісторыя барацьбы з морам, сколі і нястачай. Суровая прырода сіфравала нарвежскі хара-ктар — вонкава спакойны і ўпарты. Але не вытрымлівалі на-ват нападкі вікінгаў — яшчэ 100—150 гадоў таму яны масава пакідаю Нарвэгію і плылі ў ЗША, Канаду... Гнай голад.

Я жылося да нафты, съвед-чаць творы нарвежской літарату-ры, музыкі, жывапісу... Пачытай Ібенса, Гамсун!.. Паслухай не-ўміручага Эдварда Грыга!.. А жывапіс Эдварда Мунка — добра вядомыя карціны «Крык», «Мадонна», «Хворае дзіця», «Танец жыцця»... Гэтыя і іншыя на-рвежскія аўтары адлюстроўвалі суровасць чалавека самога-нае, адзінокасць існаванніе наш-чадкаў герайчных вікінгаў. Дык ці не генетычна памяць нагад-вае сёньняшнім нарвежцам май-го веку, што ўсё ж трэба быць апчаднымі?

Зрэшты, камусыці гены не да-юць запанець, а камусыці *роскаи сраку дзэр*. Таму, як я ўжо згад-ваў, побач з эканомій багатое грамадзтва дазваляе ўсімавер-ныя траты...

Культ канечнасці ў целе

Тры гады на чужыне мы пат-лумчылі, што скавана ў выказаванні «Што для расейца добра, тое для немца смерць». У на-рвежцах, і ў немцах *modus vi-vendi* прыкладна той самы. Нарвежцаў па-іншаму любіць сябе. Я сказаў бы, ён, родні наш, любіць сябе як намесніка бога на зямлі (пры гэтых ён не сышаеца ў лютэранскую царкву). Гэта мы ўсё яшчэ па савецкай завідзеніць любім речы, якія зь неймавер-нымі цяжкасцямі дастаўвалі па блаже альбо пераплачваючы... Абнякавыя адносины да сябе за-гартавалі нас. Няма лепшай фізічнай нагрузкі, чым стаянне ў чарзе. Вось чаму нашы гарад-жане — людзі падцягнутыя.

Стройны і прыгожы. Праўда, з адвесчым сумам па вачах.

У сътым грамадзтве свае беды. Любуў да ўласнага цела і тоўсты кашалёк абарочваоца тоўстым пузам. І калі на табе вісіц кіляў сто лішніх вагі і ты на можаш на тое што да бліжэйшай гары, але нават да бліжэйшага скрыжа-ванні дабраца без дапамогі аў-тамабіля, то якай табе радасць ад таго, што жывеш ты ў адной з найбагацейшых і найрыгажай-шых краін свету?

Аднойчы вяртаўся з гор над Гарынгем. Быў паліярны дзень (чэрвень), сонеіка пабліскава з-за хрыбтоў, птушкі сіпявалі, зя-зюль куваля. Настрой быў добры. Яго не магло сапасаць нават тое, што підаль у мaim транспарте пачала адвальвансця. Я ведаў: у любым двары мне дапамогуць. Так і выйшла: спыніўся калі кампанія нарвежцаў, якія ладзілі барбюкі. Народ быў на добрым паднітку. Але мяне не дастаўвалі пытаннімі тыпу «Ты мене пава-жаш?». Даў ключ, я падцягнуў, дзе троба. Потым наліл крэху тутэйшай самагонкі і адсыпалі туўтуну на закрутку. Я падкінуў кампліменту нарвежцаў, калі міністэрства не з'яўляўся увагі, што з'яўленьне міністра заўважу-му па мітусын паліцыйскіх. Яко ж было маё зъдзіленьне, калі ўбачыў яго ў атачэнні некалькіх аднапартыццаў. І ўсё, нікай па-ліцы, нікіх у цывільнім! Ніхто на міністэрства не з'яўляўся увагі, толькі пара пэнсіянераў азіру-лася ўсёлед, пазнаўши дзяржав-нага чалавека.

Сустрэча партыццаў адбылася на вольным паветры, на моле, які адзіняе адкрыту воду ад бух-ты. На сталах было віно белае, чырвонае і чырвоныя ж ракі, крэвэткі, на якіх я два гады лавіў нарвежскую траску ў селіцоў.

Пасля прамовы міністра на-бралася дэмакратычнай сымес-ласці і я — прывітаў прысутных

Сабор у Транхейме, дзе карануюць нарвежскіх каралей.

ад імя беларускіх правых (што праўда, вірутульныя, але пра гэта я прамаўчаў) і ўручыў галоўнаму прамоўцу свой «Турэмны дзёнынк».

Ва ўсей гэтай *гістарычнай* су-стрэчы з крывой усымешкай згладзіла сваё чаканыне нарвежскіх мінтаў.

Дарчы, май трэцяя кватэра зна-ходзіцца ў цэнтры гораду, мэтрай за 300 ад турмы. Пазнаць астрог можна па калочкай агародкі, сам жа двухпаварховыя цагляныя буды-нак падобны, хутчэй, на дыхтоў-ную школку ці дом адпачынку. Кажуць, што некаторыя грамадзяне не з нашых старон паупраць, каб у іхнюю турму сесцы: усе выгоды, і грошы на рахунак ідуць, калі пра-цуеш. Ня ведаю, на быў... Затое сядзіць у нашым *пансіонаке* малады араб, які лягася напаў з пажар-най сікерыкай на пілётаву самалёта, што ліцеі ў напут Буду. Самалёт неяк пасадзіл, адзін пілёт крху пацярпей. А ў мінульым верасні ў аэрапорце нашым ізноў быў шу-хер — дзіве гадзіны шукали бомбу, калі двухсот чалавек эвакуявалі. Не знайшли ні бомбы, ні таго, што пазнавані з тэлефона-аўтамата.

Нарвежская царква — пратэс-танская. Нарвесьцы да веры адно-сяцца строга — паміж сабой і бо-гам ія перціць ліпінцы. Асадлі-вых убораў на храмах няма, але лавы і арганы ёсць сі. Святагарами могуць быць і жанчыны, і ня толькі — у будзе нарвежская домак-тарыя ступіла наўдней: саборную царкву ўзнічала гамафілі.

Самыя вялікія прыгожы сабор заходзіцца ў колішнім Нідарасе (ципер — Трандхэйм) і мае 102 м удоўжкі і 50 м ушыркі. Тут карануюцца каралі. У 1991-м тут даб-раславілі на караляванне дзе-йнага сёньня карала Харальда і каралеву Соно, якія маюць дачку — прынцесу Марту Луізу і сына — крон-принца Хаакона, які і павінен пераняць каралеўскую ўладу, цыпер аднак нефункцы-нальную, умоўную...

Дзяржава для наці

Летам пазнаёміўся я з настаўнікам Бэнам. У разводзе ён, мае трох дачак, якія, паводле тутэй-ших правілаў, жывуць тыдзень у майдоме — у Беларусі.

мамы, тыдзень у бацькі. І так да пайналеныя.

На ўроках Бэн расказвае пра плюсы й мінусы нарвежскіх дз-макратыў: што першая асфальта-вана вуліца звалілася ў будзе ў 1962-м, а чыгунка праведзена яшчэ пазней; што дзеци маюць сур'ёзную падтрымку дзяржавы, і бацькі на маюць права іх біць, таму здраеца, што ўгневаныя падлекі здаюць *продкаў* у палі-цыю, як той Паўлю Марозаў. Няправільных нарвежскіх баць-коў, праўда, не звышчаюць, але пасадзіць могуць.

Пісаць, мой дружы, мату я пра Нарвэгію яшчэ многа. Але галоў-нае — хачу, каб ты ведаў: наша далёкая радня падобна толькі сябе, але я сваіх близкіх свой горад, грамадзтва і сваю дзяржаву — як гніздо, якое яны ўмо-щавалі, убраўші, рабілі прыдатным для жыцця доўгі-доўгія ста-годыдзі. Вось мінульы чатыры гады Нарвэгія кіраваў *правы* ўрад, 12 верасня селета грамадзяне абрали *чырвона-зялёны* Стортынг, і ўжо лідэр Рабочай партыі (Енес Столтэнберг, — **«НН»**) наступныя чатыры гады будзе фармаваць унутраную і замежную палітыку Нарвэгіі. Усё нармальна. Цыпер нарвежцы будуть чакаць зынкіншыні стаўкі падаходнага падатку, пашырэн-ня іншых сацыяльных ільгоў...

Нарвэгія — дзяржава нарвеж-скай нацыі, дзяржава паважае сваё грамадзтва, а гэтае апошнія пры-мае і выконвае законы і правілы дзяржавы. Яна, наша далёкая за-бытая радня, сотні гадоў назад пакінула нас, каб здабыць дзяржаву для сябе. І здабыла. І цяпер над самымі глуміхутарами, над самай далёкай і высакагорнай нарвежскай дарогай палошчца нарвежскі сцяг — цёмна-сіні крыж з белымі канцамі на чырво-ным полі.

* * *

Калі я хачу да людзей, я іду ў нашы шкляныя домы (*Glasshuset*) — комплекс крамаў са шклянай скразнай галерэй, утuluнае мес-ца для сустрэч і адпачынку. Там я сустракаюся з мисловым забул-дзігамі, майм даўнімі знаемымі, зь якімі я ўпершыню сутыкнуўся ў адным з гарадзкіх начын-ых дамоў, дзе кантактаваўся некалькі дзён пасля шпіталю. Я шчыра рады за гэтых п'янтосаў: тут яны николі ня будуть на вуліцы, не за-стануцца бяля крон на тытуль-і піва, ня будуть сядзець з працяг-най рукой...

Калі я адчуваю, што думкі пра раздзім зноў заганяюць мяне ў кут, і канчаноца вершы, і ня хо- чацца бачыць людзей, — я іду ў горы. А калі вяртаюся, у мяне прачынаеца даўнія, яшчэ з дзіцячымі гадоў, страшы да пры-бранья, навядзенія, якія згадаюць, належна парадак. Я пачынаю з падаконнія і рагам разумею, што я памяняў на проста падзол Радзімы на скалу Нарвэгіі — я памяняў нават пыл. Вось ён, пыл нованаўбагата грані: іскрыца на пальцы бліскайкамі горайні сълоды, абсалютна непадобны на пыл Беларусі. Новы пыл я хут-ка сціраю з падаконнія, але глыбока ўма міхаваеца ніжнія іскрицыца на пальцы бліскайкамі горайні сълоды, абсалютна непадобны на пыл Беларусі. Новы пыл я хут-ка сціраю з падаконнія, але глыбока ўма міхаваеца ніжнія іскрицыца на пальцы бліскайкамі горайні сълоды, абсалютна непадобны на пыл Беларусі.

Звычайная нарвежская забудова.

АНДРЭЙ АДАМОВІЧ

ПАДЧАС ЧАКАНЬНЯ БУКАЛІЧНАЙ ЭЛЕГІІ

Тэцяне Нядбай

Калі я прачынаюся на сьвітаныні,
Мне не хапае часу на тое,
Каб даведацца, хто перамог.
Калі я падпальваю свою першую цыгарэту,
Мне бракуе паветра на тое,
Каб зайдыцца ў кашлі.
Калі я п'ю першы ранішні кубак кавы,
Дык не кладу цукру,
Бо калоцца мае руکі.

Але неістотна гэта.
Але.
Але.
Але неістотна.

Калі ўдзень я скошаным полем іду,
Мне не хапае асфальту,
Каб убачыць, як варыша паветра.
Калі я гляджу на аблокі,
Мне бракуе вострых суворых формаў,
Каб адварацца ад сваіх думак.
Калі я стаю пры дрэве,
Дык чакаю калькіх кропель дажджу,
Бо мне сумна ў адзіноце.

Але неістотна гэта.
Але.
Але.
Але неістотна.

Калі я адчуваю пальцы ветра на скуры,
Мне не хапае паучыцца гумару,
Каб Барэю правовіць энцыкліку.
Калі я хапаю сонца за валасы,
Мне бракуе хуткасць ў думках,
Каб заплесці саларныя тэксты.
Калі я заходжу ў ваду прыкраснага возера,
Дык ня глядаю доўга,
Бо зацягваць нешта ня мае сэнсу.

Але неістотна гэта.
Але.
Але.
Але неістотна.

Калі я саджуся за стол,
Мне не хапае ўпартасці,
Каб звесці абед цалкам.
Калі віскоўцы зьбіраюць сена,
Мне бракуе словаў, каб апісаць,
Як кон у зубох тримае сухую траву.
Калі я слухаю сібру,
Дык гляджу яму ў очы,
Бо думкі мае далёка.

Але неістотна гэта.
Але.
Але.
Але неістотна.

Калі я бяру ў руку асадку,
Мне не хапае волі,
Каб да нататніка дацягнуцца.
Калі я бачу, як сонца сядзе на заходзене,
Мне бракуе фантазіі і натхненность,
Каб узвіць, што зранку ні зьявіца на ўсходзе.
Калі зіхаетець пачынае першая зорка,
Дык я падпальваю дваццатую цыгарэту,
Бо прыемна быць падобным да Дэмюорга.

Але неістотна гэта.
Але.
Але.
Але неістотна.

Калі я засынаю ў ложку,
Мне не хапае тваіх уздыгваньня,
Каб адчуць вастрынню быцьца.

Але.

бегчы
адтut

Юлія Дарашкевіч

ВІТАЮ, КОХ!

* * *

Зирочнасць думкі засільваеца на страсе,
Апошні пашук учора ў падлеччы здох,
Астатнія зъбеглі хаўрусам на касе —
Вітаю, Кох!

Мне прыкрая ўзгадваць пра палі,
У якіх вежы сталаі і — Майн Бог —
Лотаць расла, а цяпер крычу калі-нікалі —
Вітаю, Кох!

Нажай там іншыя кнігі чытаюць, а я
Буду на скразьняках піць, бо ў кіпцюрох
Паліці (і на дэльюх) даўно ўжо справа мая —
Вітаю, Кох!

Што з таго, што рэдактар я трывы мaeй,
Што жонкі ня маю? Толькі скажаце: «Аднарог...»,
Калі ў бісконцасць пайду за адзінай сям'ей —
Вітаю, Кох!

Былі і да мяне, прыйдучь яны і пасъля,
Але не сюды, бо з абедзvюх ног
Трэба бегчы адтut, а ня ціха і спаквала —
Вітаю, Кох!

Я пра славу ня думаў бы, аднілі
Розум у разту здаў, а пасъля ня зног
Атрымашь назад — хаджу без мазгou па зямлі —
Вітаю, Кох!

Усё тут вар'ята сон, амагчыма — жах.
Асадзіць назад! Дык і так у зубох
Калідоры трыв, а над імі — дзіравы дах —
Вітаю, Кох!

А ты там, ты там, ты на нас глядзіш,
Вельмі заніты, дыў зрадку, а вымавіш: «Ох!»,
Усміхнесься: «Цягне вас руйнавца Парыж...»
Вітаю, Кох!

Метафоры ў кнігах — кривое шкло.
Затое мы большыя ў тваіх вачох,
Можа, пабачиш мяне, паглядзі на дно... —
Вітаю, Кох!

25.08.2005

КАНТРАПУНКТЫ

У тысічу зренак сачыць за твай рухам
Я ня буду, як Аргус, чыя очы — зоры,
Я ж ня шэр ЦРУ, не кіраўнік «Масаду».
Лепей я сыціла здохну на кучы гною,
Як ня мениш знакаміты сабака.
Шкада, не дачакаюся толькі
Твайго прыходу.

Суручам тысічы notaў твае вушы лашыць
Я на буду Сымонам, чыя душа — скрыпка,
Трэба было вучыцца, а я ня ведаў.
Лепей супраць Яго волі адлаўзу і зарысо ў каменьне
Пад наглядам Ганны, дзеля яе зьдзіўлення.
Шкада, не дачакаюся толькі
Твайго прыходу.

Раўнаваць, нэкрэтаваць нэўроны і клікі Кліё

Я ня буду, як Джайм (не падвоены нуль, а адзінка).

Талент патрэбны тут, іншы нора.

Лепей адплыву я далёка да вільготных краінаў,

Там зъядуць мяне ў чыстым полі.

(Гэты верш да флаера на вячэру).

Шкада, не дачакаюся толькі
Твайго прыходу.

02.09.2005

ПРАДЧУВАНЬНЕ МАРТЫРАЛЁГУ

Адыхаеца сумневы ў тым, што прыносіць смерць

Палёку ад ціску на грудзі і плечы няпадкай

Ртуці лічбаю сямсот шэсцьдзесят два друкаваныя аркушки,

Які, за столькі год, аддаждыўся ў прачытальнім займеце;

І не ад ціску паветра, прагнанага праз насы і раты,

Ня толькі ў адзіноце, але і ўдваіх, утраіх

(У сё залежаць ад вялінічасці акаліяющих і тваіх боскіх цнотаў);

Ратуе яна не ад цяжару дурных ці разумных, калматых,

а можа і лысіх галоў,

А толькі ад важкасці небакраю пад прэсам павіннага быць.

Не сказаць каб надоўга.

На牠ы ці чатыры дні — пакуль не апусціць цябе ў зямлю.

Зы яе рвецца мінулае ўверх. На ёй блісконцы такі ж, як спрадвечы

Выбух будучыні і ёш чо. Так і будзеш камечыца ты між дзіўюма

Напрамкамі. Як той, каго апісаў малады Дэдал.

Калі стаў стары (у горадзе, дзе палёка бывае ўсім

Лі голоўных брам ці аналагу МКАД, задарма, задарма, але не даюць ле

Тым, у каго чорныя на толькі абедзье нагі).

Будзеш камечыца, як старажытны герой,

Між Харыбд і Сылаі і ў выніку зведаеш лёс

Які спадарожных, быльых сіброву, ці хутчэй, рабоў,

Бо і сам ты наўрад ці нашага часу герой.

І куды б ты ў выніку не лішоў?

(Хаця хто дасыць табе карабель, бачыш, прыйдзеца плыць)

Ты на знойдзеся таго, што ты там шукаў,

У лепшым выпадку дастанецца між сыценай пень

І, канешын, ж, нікога на ім, акрамя жабы,

Але спадзянавані адкін на чарапіцтва і спробы яе цалаваць.

Гэта праста хвароба, што не дала жыць,

Што ўнесла імя ў мартыралёт.

* * *

And lifting to Heaven is much more shot then die

Стэп амаль, што напэўна ня Fox

Strote, праста сынег над роўнай зямлёю,

Ня венскі ламаны рытм сну на кущаты,

А дзесьці тут, дзе трава чакае аленя,

А сонца малое кут, каб запачыцца мог

Той, хто ідзе, за цень і забіць очы

Хоць чым, акрамя сеціва выпадковых каардынату

Каханыя братоў-аблоку да маци-зямлі,

Што валица зь неба, лічы тут нічога няя,

І нічога на ўзідзе праз блаславенныя сабою,

Бясконца падарожжа с крэйкамі на ўзідагон

Сабакаў, бяз палёзу і сынкопаў,

І ўжо і більш іх — аднахвостых сіброву,

Кошт якім, высыяляш, рубель, і тое ў дзень кірмашу,

Але натоў далёка, і тут не адшукаеш сымбалю,

Што пазначае змест цi, каб лілася, форму

Дай настав простага фрэйму прыроды або

Дэпрывациі зноснай між людьні, чытай

Між табою, твой сібрам, пушкаю Фэнікс.

Ня знойдзеш, дык лепей, Viator, руш,

Бо тут шляхі, хутчэйшыя за сымерць.

10.10.2005

бібліятэка

Кніга-помнік

Перад намі праходзіць цэлае стагодзьдзе з рэвалюцыямі, сусветнымі войнамі. А таксама рагалікамі праста зь печы ад Хайма. Абаранкамі. А яшчэ селядцамі. Гэта польскамоўная беларуская літаратура, якой яшчэ не было. Піша **Анатоль Сідарэвіч**.

Ніне Лушчык было 10 гадоў, калі парушыўся звязы парадак. Дачка высокаваліфіканага работніка, яна прывыкла ўранку ёсці булку з маслам і мармеладам да запіваша іх салодка гарбатаю. І раптам усё гэта зьнікла. «Прыйшлі з Усходу бальшавікі. Булак, масла няма». Дзяўчынка ня можа зразумець: ніяўно бальшавікі за раз паелі ўсе булкі ў Пінску — і ад пекара Данількевіча, і ад Хайма, і з Калібай вулыцы ад старога Цыгліка?..

Яшчэ не чытаў я ў нашай літаратуры, як камісары, і камандзіры, і саўпартработнікі скуплялі мануфактуру, аўтак, галянтарэро, лекі ды слалі іх на Усход — жонкам і сівакам, а потым тых спустошаныя крамы з аптэкамі нацыяналізавалі. Не, ёсьце пра гэта ў Сяргея Пясецкага, скупа ў Леаніда Дранька-Майсюка, а хапалася б грунтоўнага дакументальнага даследавання.

Апавяданні Ніны Лушчык канцоўныя тым, што гэта жывіца съведчаныні. Вось прыйшлі ў чэрвені 1941-га ў Пінск немцы, а кухня за імі не пасыпала. Салдаты хопчуць ёсці. І даведваюцца, што пінчукі (работнікі электрастанцыі, рабочая кляса) ужо два тыдні ня маюць печанага хлеба. «Таварышы за пайтара году падысьцілі харчы. Так падчысьцілі, што ѹ мышы пазыхаюць», — кажа Ніні бацька.

А між тым «таварышы» на Усходзе былі перакананыя, што яны жывуць шчасліва. Хоць бытала польска-савецкая міжа да самае вайна заставалася «на замку», Нініна маці атрымала дазвол разам з дачушкай пасеха да радні ў Бранск. Дзіця траліле ў іншы съвет: кіно ў бытой царкве, нісмачнае марозіва, чарга па «падушачкі»... Бранскі Нінін брат кръгчыць: дайце мне кілё цукерак, у мене госьці зь Беларусі, а іх ніяма чым пачаставаць! «Усе згаджаюцца. Ніхай купіць, яны там цукерак і ні бачаць». У Ніны ж у парайчаніні зь савецкімі равеснікамі быў багаты досьведу кандыстарской справе. Недалёка ад пінскай электрастанцыі, дзе яна жыве,

таксама ля чыгункі — крамка, а ў крамцы — Рыўка. У Рыўчинай краме прысмакаў і слодычаў гашь гаці. «Халва арэхавая, ванільная, шакаладная. Рагалікі праста зь печы ад Хайма, шчодра пасыпаныя макам. Абаранкі, натуральна, пінскія, не смаргонскія... А цукерак вялікая моц...» А яшчэ і селядцы. А яшчэ і «славную Рыўчуны съмтагу нельга забыць».

Памыліўся б той, хто б падумаў, што кніга Ніны Лушчык пра дзіцячыя радасыці («А для дзіцей найбольша съвята, абы наесяціся багаты», — пісаў наш клясык). Гэта і асабісты ўспаміны, і ўспаміны родных і блізкіх, што засталіся ў памяці

аўтаркі. Перад намі праходзіць цэлае стагодзьдзе з рэвалюцыямі, сусветнымі войнамі. Падсёлі разгортываюцца і на Навагрудчыне, адкуль Нінін бацька, і ў Россіі, адкуль Нініна маці, і ў Вільні, куды ня раз трапіла аўтарка, але пераважна ў Пінску, дзе яна нарадзілася і скончыла свае дні.

На буду хаваць: менавіта тым, што ў загаловак вынесена слова «Пінск», кніга мянэ і зацікаўала. Заўсёды греюць душу нават назывы тых місцын, дзе ты жыў і дзе засталася частачка цібле самога. А калі пра твае родныя місцыні і пра тваіх землякоў апавядвацца хораша, дык гэта съвята душы. Калі ж коратка вyzначаць галоўнае ў кнізе, дык гэта яе гуманізм, павага да чалавека, ягонае годнасці, тое, што не дае чалавеку нават у самых антыгуманічных умовах ператварыцца ў звера. Ці апавядвае аўтарка пра свайго дзеда — царскага салдата, настаўніка школы граматы і багамольца, ці пра Зісельмана з Ганчарскага вуліцы ў Пінску, ці пра бедага Лейбу, які жыў ня разам з усімі пінскімі жыдамі, ці пра пана Вінцэнта Дзедзоля, ці пра жахлівую бойку буслоў над чыгункай, ці пра нямецкага салдата Франца, у мірным

1932 год. Адкрыццё Пінскай электрастанцыі пасля рэканструкцыі. Адрозніце рабочых ад паноў інжынэрата.

Але якая папера!

Усевалад Янчэўскі падаўся ў журналістыку. Пад яго кіраўніцтвам выходзіць часопіс «Планета».

Піша **Зыміцер Казаковіч**.

Як бярэш у руکі часопіс, адразу адчуваеш сябе пакрыўдженым. Адпаведна выходным звесткам, заснавальнік «Планеты» — ААТ «Белтрансгаз», большасць акцый якога належыць дзяржаве, а яна ў нас, быццам, народная. І мянэ як прадстаяўніка народу гэта трошкі абразіла: з аднаго боку, прэзыдэнт кажа, што яму ніяма чым карміць 35 000 сирот, а з другога на 14 старонках перадрукуювашаца дванацатым кеглем пад загалоўкам «Праўда» выступ кіраўніка дзяржавы ў ААН. 14 старонак на крэйданай паперы! Хапіла б і адной, а зэкномленых на астатніх грошай — дакладна на тое, каб

набыць ста сіротам новае паліто на зіму.

Дзякую богу, што знаёмы прасвяціць: «Планета» — выданые, якое нельга набыць. Яно распаўсюджваецца выклочна па лініі аддзелу, якія займаюцца пытаннямі ідэалёгіі.

Савецкія аналігі — «Політінформатор и агітатор» або «Вопросы мира и социализма» — выходзілі на паперы сярэдняй паршыўшасці, аднак бралі бездакорнай лягчынасцю дактрыны марксізму-ленінізму.

«Планета» барэ ўнішым. Пачну з таго, што з Янчэўскага, былога бонзы БРСМ, сапраўды вийшаў цікавы журналіст.

Больш арыгінальнай рэдактарскай канцепцыі я ў жывіці ня бачу. У часопісе адсутнічае традыцыі для структуры таіх пэрыядычных выданняў падзел матэрыялаў на рэдакцыйныя артыкулы, тэмы нумару, рубрыкі, камэнтары, лісты чыгачоў...

Калі прааналізуешь два нумары «Планеты», жнівеньскі і вераснёўскі, можна заўважыць, што ў часопісу ёсць усяго адна сталая рубрыка: «Месец у гісторыі» — календар гістарычных датай і датай нараджэння мовай часопісу, сымбаліяў. Напрыклад, «сымбаль сэксуальна-палітычнага скандалу» (Біл Клінтэн) нарадзіўся 19 жніўня. 30 жніўня 1954 г., як вы здагадліся, нарадзіўся «сымбаль народнага прэзыдэнта».

Усе асташтнія палосы «Плане-

ты» — канвэр з вялікіх артыкулаў палітычна-публіцыстычнага характару. Цікава, што ўсе яны аянамныя. У №4 (жніўень 2005) не падпісаны ніводзін артыкул. У пятым падпісаны два, адзін за якіх — «Прэзыдэнт. Жывіцце і смерць Сальвадора Альенде» — належыць піару самога рэдактара. Ой, Усевалад, дарма ты хашеў пакрасавацца перад чыгачом як знаўца лацінска-амэрыканскай гісторыі. Значную частку публіцыстычнага шэдуру — слова ў слова — чамусыці можна лёгка згрунтаваць з «Referat.ru». Цяжка ўявіць, як сацыяльна-рычаныя камісары могуць з дапамогай

«Планеты» несці ў масы словаў лукашэнкаўскія праўды.

Калі чалавек не хварэе на дыхатамію мозгу, ён наўрад ці зразумее, у чым корань сучаснай дзяржавай ідэалёгіі. Аднак павагай да яе ўсё роўна прасякненца. Бо ідэалёгія, можа, і суярочлівая, затое якая ў «Планеты» папера!..

«Планеты» несці ў масы словаў лукашэнкаўскія праўды.

Калі чалавек не хварэе на дыхатамію мозгу, ён наўрад ці зразумее, у чым корань сучаснай дзяржавай ідэалёгіі. Аднак павагай да яе ўсё роўна прасякненца. Бо ідэалёгія, можа, і суярочлівая, затое якая ў «Планеты» папера!..

Nina Luszczynka
Pińsk,
elektrownia.
Mam 10 lat.—
Izabelin: Świat
Literacki, 2004.

Тайна чароўнай налепкі

Брут
Хома, вы
адличаны!

Я ж выдатнік!

Выгнаць яго з дрыгвы!
Выгнаць яго з дрыгвы!

Паўтараю: Хома Брут быў
адличаны за самавольны
выход у астрап, а не за
палітыку!

У гэтай скрыні за праўладнага
кандыдата ўсего 23% галасоў.
Да дошкі пойдзе... Александрына!

гатычны дэзітый-ізвест

Вынікі выбаркаму:
за кандыдата ад улады — 84%, за лібераль-
дэмакратату — 16%,
за апазыцыю — 0%.

Хатніе
заданыне —
фальсифікацыя
рэфэрэндуму.

Жыла сабе адна
ВНУ, у якой да
пэўнага дня ўсе ішло
адпаведна загадам
міністэрства адукацыі і
вучэбнаму пляну.

У той дзень дырэктар Бусло і яго
альтэр-эга займаліся будаўніцтвам
прызыдэньскай віртуалкі ў сувеце
оркаў Эльфа.

Лідзія па мянушцы 86% вяла курсы
фальсифікацыі выбараў. Узмахам чароўнай
клюшкі яе вучні павінны былі зъяніць расклад
галасоў у выбарчай скрыні.

Александрына была найлепшай вучаніцай у
акадэміі й кандыдатам на разымеркаваныне ў
Чарнобыльскую зону. Туды марыць трапіць кожны
чараўнік, каб стаць вайвалакам.

Працяг будзе.

Вяртанье Ігара Люцка

У лістападзе ў менскім
Палацы шахмат і шашак
прайшоў I этап чэмпіянату
Беларусі сярод мужчын і
жанчын, аматарамі званы
прасьцей: «першая ліга».

Мужчынскі турнір уразіў прадстаўнічым: у ім звязлі ўздел востем дзя-
ністкай спартоўцаў з Менску, Горадні,
Магілёва, Гомелю, Слоніму і г.д. Ба-
рацьба за сен месцёй, што давалі пра-
ва на выход у вышэйшую лігу, вялася

нежартоўная. Як адзначыў галоўны
сакратар Васіль Якушоў, у мінульны
гады здараўся, што ўдзельнікі адсев-
валіся падчас турніру пад упрыгожым
«зялёнага змёя». Цяпер падобных
прыкращаць не было. Ну, амаль...

Упершыне ў першай лізе гуляў
гросмайстар — 43-гадовы мінчук Ігар
Люцко. Колішні выхаванец 11-й
школы, вучань Эдуарда Зелькінда, ён
вызначыўся ў маладзейшым веку: тады
калегі парадайноўвали яго за Фішэрам
дзеля самаадданасці шахматам. Пэў-
ны час І.Люцко працаваў у Палацы
дзяяці і моладзі ды запомніўся нам як

уважлівы трэнэр. У 1990-я гады ён
часова адышоў быў ад шахмат і выка-
най гросмайстарскіх званых толькі
пару гадоў таму — у Рәсей. Паводле
беларускіх спартовых нормаў, «гро-
сы» маюць права выступаць у вышэй-
шай лізе без адбору, аднак сёлета ў
сакавіку сплыці згульям злаўвымі
занятых 9-е месца з 14. Да таго ж
ён мае невысокі, «майстарскі» рэйтнінг
ELO — 2465. Гросмайстру было пра-
панаўна рэабілітація ў адборачным
дывізіёне, і ён даў сабе рады. Выйгра-
райшы першы сен партыі, Ігар Люцко
праўдзіў вышэйшую пераможцам з 8
балам — без паразы.

Увесну за чэмпіёнаў тытул краіны
падаўжаўша таксама Віталій Цецераў,
Валер Сыміроў, Дзымітры Навіцкі,
Сяргей Міхайлоўскі, Мікіта Маёраў,
Сяргей Каспараў. Маючы па 6,5 бала,
акурат яны акупавалі «выходныя» мес-
цы. Но пашанавала Андрэй Мало-
шу, Паўлу Ламаку, Эдуарду Калесні-
кіу: з прычыны горшых дадатковых
паказальных тытульных сеніяў 6,5 бала пакінулі
их з бортам.

У мужчынскім склаборніцтве выступі-
ла гросмайстарка Вольга Герасі-
моўчык, міжнародная майстарка Таяція
Бондар і Натальля Папова. Усе яны
паказалі даволі сціплыя вынікі, затое
ніблага патронаўляліся перад сваёй
вышэйшай лігай. Зы імі маюць канку-

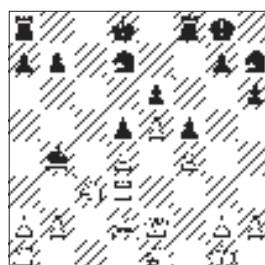
раваць Ірына Худая, Таціяна Марты-
нок і Таяція Каспараў, якія стаялі
прызэркамі першага этапу чэмпіянату
краіны сярод жанчын. Сярод 36 уд-
зельніц большасць склала дзяўчата і
дзяўчатачкі, рэч у тым, што па закан-
чэнні школы многія шахматысткі
развіваюцца з гульбёй.

Ніжэйпададзеная партыя мае пада-
гагічную каштоўнасць. Без адной
хвіліні міжнародны майстар пераканау-
тася спрашваць флангавыя экспрымэн-
ты дасьведчанага кандыдата ў майст-
ру.

С.Міхайлоўскі (2398) —
Дз.Трыфана (2353), Менск, 2005.

1. d4 Kf6 2. Kf3 b5!! 3. c3 e6 4. Cg5
h6 5. Ch4 a6 6. Kbd2 Cb7 7. e3 Ce7 8.
Cd3 g5?! 9. Cg3 g4 10. Kh4 Tg8 11. h3

BP

Як бы вы згулялі?

В.Цецераў — І.Люцко. Менск, 2005.
Ход чорных.

Фото: Роман Баранович
чтобы разместить картинку на странице, пожалуйста, укажите её URL.

Першая партыя Вылівахі: поўны тэкст

Тэкст першай партыі рагачоўца друкаваўся ў № 45 «НН». 3
прычыны памылкі рэдактара былі прануцьні хады з №9,
№10, №12, акурат каля «латнік ішлі наперад і гнілі адзін за ад-
ным». Вось як Сымерык (чорны) перамагаў чалавека: 1. d4 Kf6 2. c4
e5 3. d5?! Cc5 4. Kc3 d5 5. Kf3 0-0 6. e4? Kg4 7. Ce3 Ke3 8. fe Ce3 9.
b4 f5 10. c5?! dc 11. cd 12. bc Cc5 13. Cc4+ Kph8 14. ef Cf5 15. Fd5
Kc6 16. 0-0-0 Ce3+ 17. Kd2 Fa5 18. Kpb2 Cd7 19. Fd6 Tf6?! 20. Fd7
Td8?! 21. Fb7? Tb8 22. Kb3 Tb7 23. Kd5 Tf2+.

Пятніца, 9 снежня

БТ, 22.05

«13 раён».

Францыя, 2003, рэж. П'ер
Марэль.

Фантастычны баявік.

2013 год. У французскіх прыга-
радах пануюць банды. Афіцэр
паліцыі, майстар усходніх адзі-
насторвостаў, мусіць пранікнуць у
небіспечны 13-ты раён і абіс-
коўдзіць бомбу, што трапіла ў рукі
бандытай.

Каскадары, харэографія пая-
дышкаў, французскі рэл. Гэта ня
выратавала Францыю ад пагро-
май у Клішы.

АНТ, 22.30

«Банды Нью-Ёрку».

ЗША—Нямеччына—Італія—
Нідэрланды, 2002, рэж. Марцін

Скарсээ.

Эпічная бандыстская сага.

10 намінацій на «Оскара», у
тым ліку па рэжысёру, сцэнарі,
аператарскіх майстэрстваў і пра-
цу мастака, два «Залатыя глебу-
сы» («Найлепшы рэжысёр» і
«Лепшая арыгінальная песьня»)
— група «U2»).

У ролях: Леанарда Ды Капрэй,
Кэмэрэн Дыяс, Лайм Нісан.

Субота, 10 снежня

БТ, 16.10

«Мая справа цялячая».

Беларусь, 1998, рэж. Генадзь
Хмыз.

Камэдзія паводле апавядан-
няў К. Чорнага.

Кароткаметражны «этнографі-
чны» фільм, пазначаны як «на-
родная камэдзія».

БТ, 19.10

«Срэбны ястраб».

Ганконг, 2004, рэж. Джынг Ма.

Усходній блізкі.

Тэрарыст Аляксандар Вульф з
жалезнімі рулемі збіраеца за-
хапіць уладу на Зямлі. Але на
шляху нягідніка становіцца «Срэбны ястраб» — пекная су-
пэргеранія. Злачынцы выглядаюць як хакеісты з клюшкамі (!)
— і ім забісьлечана найкруцей-
шай кара...

БТ, 22.10

«Пасланы Богам».

ЗША—Канада, 2004, рэж. Нік
Хэм.

Містычны трэлер.

Пол і Джэсі хаваюць сваёго
васьмігадовага сына. Да забітых
горам бацькоў звяртаецца док-

тар Рычард Уэлз (Робэрт дэ Ніра)
і прапануе вярнуць сына — праз
кланіванні... Здаецца, сям'я
ізоўнічыслівая, але нешта пай-
шло на так...

Нядзеля, 11 снежня

БТ, 15.20

«Маем рэчы».

Беларусь, 2005, рэж. Альесь
Матафонава.

Тэма перадачы — «Марцін
Святы, губіцель гагаты».

БТ, 22.20

«Апошні пацалунак».

Італія, 2001, рэж. Габрыэле
Муччині.

Камэдзійная мэліядрама.

Джулья аўбішчае бацькам, што
чакае дзіця. Але яна ўсе хлопец
Карла яшчэ на вырашылі, ці па-

жэнішча. Сям'я Джульі далёка не
ідэальна — тата даўно размаў-
ляе толькі з тэлевізарам. А Карла
чакае спакушэнне маладой сту-
дэнткай і «парады» сябром.

«Лад», 22.30

«Містэр Аркадій».

Францыя—Гішпанія—
Швайцарыя, 1955, рэж. Орсан
Уэлз.

Дэтэктывная драма.
Багацей Гэргары Аркадзін —
фігура таемнічая. Ён пакутуе на
амнізію і наймае кантрабандыста
Гая Стратэна, каб той «раска-
паў» ягонае мінулае...

Геніяльны Орсан Уэлз (ягоны
«Грамадзянін Кейн») прызнаны
найлепшым амэрыканскім філь-
мам даследзе спакушэнне ў
сілу ўлады ў зла...
Андрэй Расінскі

